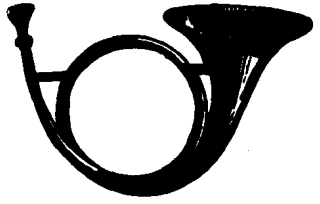
Philatelica

89/1

Philatelica 89/1

TARTALOM

MERVYN BENFORD (Nagybritannia): A „filléres" díjjegyes levelezőlapok 1900–1911. évi kiadásai 1
25 éves a „Magyar Philatelic Society of Great Britain" 9
MARCEL DE JONG (Hollandia): Az 1919. évi Tanácsköztársasági (Arcképes) kiadás 45 filléres ívrekonstrukciója 11
FRITZ H. STURZEIS (Ausztria): Magyarország és Ausztria postai kapcsolata 1945-ben 24
Nagyvárad 1945 – Hozzászólás Voloncs Gábor 88/2 számban megjelent cikkéhez (Derecskei Attila) – A szerző válasza 34
Modern bélyegzéshamisítványok (Cornides Sándor) 37
Figyelmébe ajánljuk:
- *Könyvismertetés (Hrabál László)* 8
- *Érdekes portós küldemények a múlt századból* 10
- *1956 végének postaforgalma* 33

A MAGYAR BÉLYEGGYŰJTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE TUDOMÁNYOS KÖZLÖNYE
BUDAPEST VI., VÖRÖSMARTY U. 65.
FELELŐS SZERKESZTŐ: SURÁNYI LÁSZLÓ
SZERKESZTŐK: HRABÁL LÁSZLÓ, DR. SIMÁDY BÉLA, SIMON GY. FERENC ÉS VISNYOVSZKI GÁBOR
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: TÖLGYESI BEÁTA
FELELŐS KIADÓ: HALÁSZ TAMÁS
XIX. ÉVFOLYAM
A KIADVÁNYT A „GENERAL PRESS" KIADVÁNYSZERVEZÉSI GMK GONDOZZA
ISSN 0324–4806
89.1831 VERSEGHY NYOMDA, SZOLNOK – FELELŐS VEZETŐ: GOMBKÖTŐ BÉLA

A „Filléres" díjjegyes levelezőlapok 1900–1911. évi kiadásai

MERVYN BENFORD (NAGYBRITANNIA)
Fordította: Gróf László

A magyar postabélyegek és díjjegyes nyomtatványok a 19. század utolsó negyedében nagyrészt egyforma, az úgynevezett levélborítékrajzzal készültek, és ezek különféle változatai kerültek forgalomba. A jelen század első negyede új bélyegképet eredményezett a díjjegyeseken.

Néhány évvel a századforduló előtt ugyanis változás történt a pénzrendszerben, a régi krajcárt a fillér váltotta fel; *1 krajcár 2 fillérrel volt* egyenértékű. A magyar posta az átállást az 1900-as évre tervezte, de még így is 1900. szeptember végéig mindkét értéknem érvényben maradt. Maga a belföldi díjszabás lényegében nem változott, *a levelezőlap díja* a pénzrendszer változása miatt *2 krajcár helyett 4 fillér,* míg a nemzetközi forgalmú levelezőlap díja 5 krajcár helyett 10 fillér lett. A Magyarországgal határos országokba már hosszú idő óta kedvezményes díjszabás volt érvényben, amely szerint ezekbe az országokba a küldeményeket a belföldi tarifa szerint továbbították. Az új díjszabásban kedvezményesen küldhető levelezőlapok díját *5 fillérben* állapították meg.

A *vegyes bérmentesítések* mindig érdekes (és értékes) dokumentumok, itt ezekből mutatok be kettőt. Mindkettőt 1900 januárjában, az új kiadás kezdeti időszakában adták postára. Az egyiket Lugosból ajánlva küldték Német-Bogsánba, ennek a díja 4 fillér levelezőlapdíj, valamint 25 fillér ajánlási díj volt. A régi, 2 kr címletű díjjegyes levelezőlapot 2 db 5 kr-os (4 fillér + 20 fillér) és 1 db 5 filléres *Turulos* bélyeggel ellátva adták fel *(1. ábra).*

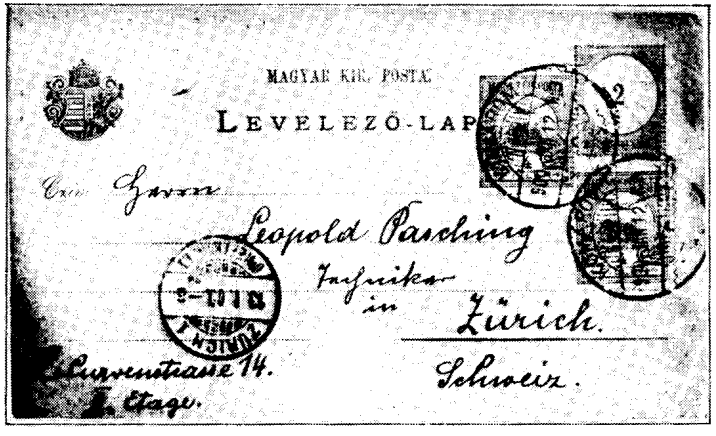
A másik levelezőlapot Komáromból küldték Zürichbe, ennek díja 10 fillér volt az új díjszabás szerint. A feladó 2 db 4 filléres Turulos bélyeget ragasztott a 2 krajcáros levelezőlapra, nyilván 2 fillérbe számítva a 2 krajcáros díjjegyest, ami valójában 2 fillérnyi túlbérmentesítést okozott, tükrözve a kezdeti időszak nehézségeit *(2. ábra).*

1. ábra

Az 1900-tól 1923-ig forgalomba hozott (és még a későbbi kiadások forgalmi ideje alatt is érvényben maradt) díjjegyesek bélyegképe a magyar koronát ábrázolja ovális gyöngykoszorúban, alatta az értékjelzéssel, az egész díszes keretbe foglalva. Felül „Magyar Kir. Posta", alul pedig a „Fillér" megnevezés kapott helyet.

A *Turulos* bélyegek hosszú forgalmi ideje alatt kibocsátott díjjegyesek kitűnő témául szolgálnak a filatéliakutató

2. ábra

számára, ami érdekes eredményekkel gyümölcsözi az arra fordított időt és fáradságot, és fejleszti tovább *dr. Simády Béla* eddigi kutatási eredményeit. Katalógusa, amely immár második (bővített) kiadásban és két pótlásban is megjelent, nemzetközi viszonylatban is nagy fontosságú. Kiváló munkája nem csak a magyar bélyegek gyűjtőinek, hanem a szomszédos országok filatelistáinak is nagy segítséget nyújt. Magyarország 20. századi, kínokkal meggyötört történelme több drámai területi változást is hozott, amelyeket a magyar postatörténet is oly gazdagon illusztrál. A díjjegyesek varázsa éppen a bélyegkép és a nyomtatvány együttes voltában van. Simádyt felfedezni a többi katalógus (Higgins & Cage, Ascher és Kropf) után olyan, mint oázist lelni a sivatagban. Külön erénye, hogy még a modern korszakot is feldolgozza.

Tanulmányomat éppen ezért dr. Simády rendszerével kezdem:

Levelezőlapok

(Simády-katalógus, 1983, V. fejezet, 86–87. oldal)

21 1900 4 f olajbarna, homokszínű papír
22 1900 4 f olajbarna, homokszínű papír, magyar–horvát
22a 1900 4 f olajbarna, homokszínű papír, m–h kétsoros
22b 1901 4 f olajbarna, homokszínű papír, m–h négysoros
23 1900 5 f zöld, rózsaszínű papír (kedvezményes külf.)
24 1902 5 f olajbarna, homokszínű papír (belföld)
25 1902 5 f olajbarna, homokszínű papír, m–h négysoros
26 1900 10 f vörös, szürkészöld papír (külföld)
30 1911 10 f mint a 26. sorszámú, a díjjegy értékszáma 3 mm magas (az előző kiadásé 3,5 mm)

(A 27–29 sorszám alatti levelezőlapokat azért hagytam ki, mert azok ritka előfordulása a behatóbb tanulmányozást nem teszi lehetővé.)

Válaszos levelezőlapok

(Simády-katalógus, 1983, VI. fejezet, 134. oldal)

6 1900 4+4 fillér hasonló a 21. sorszámú levelezőlaphoz
7 1900 4+4 fillér hasonló a 22a sorszámú levelezőlaphoz
8 1902 5+5 fillér hasonló a 24. sorszámú levelezőlaphoz
9 1902 5+5 fillér hasonló a 25. sorszámú levelezőlaphoz

A felsorolás után *dr. Simády* megemlíti, hogy a 21. sorszámú lap lábjegyzetében eleinte „levelező-lapok", később „levelezőlapok" szöveg van (3. és 4. ábra). A kötőjel nélküli „levelezőlapok" későbbi forgalomba hozatalát látszik bizonyítani az a tény is, hogy az az 1902-ben megjelent levelezőlapokon is ebben a formában szerepel. Mégis gondot okoz a magyar–horvát nyelvű levelezőlapok hova sorolása (22a és 22b), amelyek közül mind az 1900-as, mind az 1901-es kiadás kötőjeles formában jelent meg. *Simády dr.* szerint csak a 21. sorszámú, magyar szövegű lap jelent meg az említett szó mindkét változatával, amely való és így igaz. Viszont akkor miért jelent meg az 1901-es négysoros második kiadású magyar–horvát nyelvű lapon kötőjellel, mint „levelező-lapok"?

Ezek után a nyomdafesték használatát kell vizsgálat tárgyává tennünk. *Dr. Simády* ezt mint *olajbarna* színt említi, de alapos vizsgálat alapján arra lehet következtetni, hogy színváltozatok esetén nem az olajbarna szín változatairól van szó, hanem az *olajzöld* és a *barna* festék külön használatáról. Ez különösen a gyenge nyomású lapoknál érzékelhető. A fes-

3. ábra

Szerbiával és Montenegróval való
10 filléres levelező-lapok szolgálnak.

4. ábra

Szerbiával és Montenegróval való
10 filléres levelezőlapok szolgálnak.

tékszínek használatából azok nyomási időrendjére is lehet következtetni. A gyűjteményemben lévő barna nyomású futott levelezőlapokat jóformán kivétel nélkül 1900-ban adták postára, míg az olajzöld színűeket csak 1901-től kezdődően. A kétnyelvű levelezőlapok színváltozatai is ezen feltevést bizonyítják: a 22a sorszámú kétsoros feliratú lapok *csak barna,* míg az 1901-től nyomás alá került négysoros feliratúak (22b) *mind olajzöld* színű nyomásúak. Ugyancsak említésre méltó, hogy az eddig vizsgált *4 fillér + 4 fillér* címletű válaszos levelezőlapok *mind barna* színűek, ami azzal magyarázható, hogy ezek lassúbb felhasználása miatt utánnyomásra nem volt szükség.

További bizonyítékot ehhez a feltevéshez az 1902-től nyomás alá került 5 filléres, a belföldi forgalomra szánt levelezőlapok szolgáltatják, amelyeknek mindkét változata (magyar és magyar–horvát nyelvű) az 1908/1909-es évekig *csak olajzöld* nyomású; ez időpont után *ismét a barna* szín fordul elő túlnyomó többségben.

Visszatekintve most a lapok alján levő lábjegyzethez, és elfogadva azt a feltevést, hogy a 4 filléres levelezőlapok kezdetben barna színű nyomással készültek, nyilvánvaló, hogy a barna nyomásúak mind *kötőjeles,* mind pedig *kötőjel nélküli* változatban készültek; míg az olajzöld színűek csak kötőjeles „levelező-lapok" szöveggel fordulnak elő mind a 21., mind pedig a 22b sorszámú lapok esetén. A 22a sorszámú, kétsoros feliratú magyar–horvát nyelvű, barna színnyomású levelezőlap ugyancsak kötőjeles változatban létezik. Hacsak nem két nyomda működéséről, vagy pedig teljesen rendszertelen kiadásról van szó, akkor a dr. Simády szerint később kiadott levelezőlapok valószínűleg elsőként jelentek meg, majd megváltoztak, azután pedig ismét kötőjel nélkül kerültek forgalomba. Ennek másik magyarázata az első két esztendő kivitelezési előírásainak rendszertelen és vaktában tett végrehajtásában keresendő.

Véleményem szerint a nyomdafesték használatában a változás az 1901-es négysoros levelezőlap (22b) nyomásakor történt; ezután már természetesen ugyanazt az olajzöld színt használták a többi levelezőlap nyomásához is, amikor a kötőjeles lábjegyzeti szöveg már javában használatban volt. Az eredetileg kötőjel nélküli szöveg a 21. sorszámú lapnál a 22a

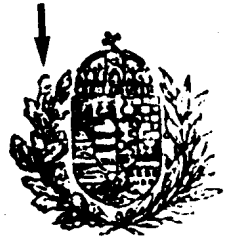
sorszámú nyomásakor megváltozott, de mivel nem történt nagy nyelvhelyességi eltérés, azt változatlanul hagyták, és csak 1902-es 5 filléres nyomásakor változtatták vissza a kötőjel nélküli szövegre.

Egy másik érdekes változat a 4 filléres levelezőlap felső sarkában lévő *címerrajzban* fordul elő.

A díjjegyesek gyűjtése éppen azért olyan érdekes, mert a bélyegrajzon kívül az egész nyomtatvány maga is a kutatás tárgyát képezi. Éppen úgy, mint a díjjegy, a nyomtatvány egésze is aprólékos tanulmányozást igényel tervezési, nyomdatechnikai és egyéb gyártástechnikai folyamat szempontjából; ezek már csak méretüknél fogva is több változatra adnak lehetőséget. Némely vélemény szerint az apróbb eltérések nem érdemelnek említést sem: ha a címvonal pontsorból vagy szaggatott vonalakból áll, ha a bélyegkép azonos, úgy azt nem szükséges külön katalógusszámmal ellátni, és gyűjteni. Az ilyen elképzelés teljesen önkényes, ilyen alapon a színváltozatok létezését is vitatni lehetne, a felhasznált papír minőségében előforduló kisebb eltérések, annak esetleges foszforos bevonata mint változat ennek alapján szóba se jöhetne. Magam nem tartozom ezen véleményt vallók közé, és szerintem a nagyobb eltérések mellett a kisebb változatok is nagy jelentőségűek lehetnek. A lábjegyzetnek *dr. Simády* két változatát adta meg, én pedig két színváltozatot állapítottam meg.

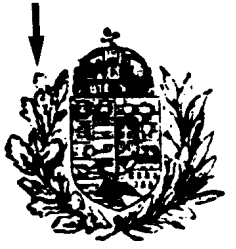
Ezek után irányult figyelmem a *címerrajzra.* A magyar–horvát nyelvű levelezőlapokon a középcímer látható. A címert tölgy- és babérág övezi, a címer fölött pedig a Szent korona foglal helyet.

A magyar–horvát nyelvű levelezőlapokon kétféle lombkoszorút észleltem. Az egyiken a bal oldali tölgyág felső levele merőleges, alakja pedig kissé szögletes *(5. ábra).* A másikon ez a levél inkább kerekded és az óramutató 11-es állása felé hajlott *(6. ábra).* Mind a kétsoros kétnyelvű levelezőlap (22a), mind a kétnyelvű válaszos levelezőlap (7.) csak barna színben ismeretes; a 22a sorszámú előfordul hajlott levéltípussal is, ami az 1901-ben kiadott 22b sorszámú és az azt követő levelezőlapok jellemzője. Tehát a tölgylevél elhajlása a 22a sorszámú lap nyomása alatt történhetett meg, amely lap eddigi ismereteink szerint mindig a kötőjeles „levelező-lap" szedéssel jelent meg, mutatva ezzel egy korábbi változást.

Czim
Naslov

5. ábra

Czim
Naslov

6. ábra

A 4 filléres levelezőlapok meglehetősen ritkán fordulnak elő, hiszen azok csak két évig voltak forgalomban. Az előbbiekben vázolt észrevételeimet természetesen csak a rendelkezésemre álló levelezőlapok vizsgálatára tudtam alapozni, így mások tapasztalata ugyancsak segítene a megállapítások megerősítésében. Ez különösen a 22a sorszámú levelezőlapokra, és a 7. sorszámú válaszos levelezőlapokra vonatkozik.

A magyar–horvát nyelvű levelezőlapok és az összes válaszos levelezőlap ritka előfordulását a Simády-katalógus figyelembe veszi, de véleményem szerint a tett különbség nem tükrözi híven azok ritkasági fokát. A használtak sokkal ritkábban fordulnak elő, mint a használatlanok, ez különösen a kétnyelvű válaszos levelezőlapokra vonatkozik, amelyek csak elvétve találhatók. Az itt bemutatott lapot *(7. ábra)* 1902-ben adták postára, de még az 1900-as 4 filléres készletből való, ami akkor még kapható volt a postahivatalokban. Olyan gyér volt ezeknek a lapoknak a felhasználása, hogy a négysoros változat kiadására már nem is került sor. A bemutatott lap *Bern*be címezve, a külföldi díjszabás szerint 10 fillérbe került, a különbséget 1 db 4 filléres és 2 db 1 filléres *Turulos* bélyeggel egészítették ki. Ezen a lapon a tölgylevél merőleges, kissé szögletes változata látható.

7. ábra

A válaszos levelezőlapokat nem érintette a lábjegyzet szedésváltozata, mivel azokon más, a válaszos levelezőlapok használatára vonatkozó ismertetés kapott helyet.

Az 5 filléres belföldi levelezőlapok (24., 25.) és válaszos levelezőlapok (8., 9.) tanulmányozása

A nyomás színe

Ismét barna és olajzöld, de ebben az esetben várhatóan az olajzöld szín a kezdeti időszakban fordul elő a 4 filléres lapok forgalmi idejénél sokkal hosszabb felhasználási időszak alatt. Itt is megtalálható az időrendi elválasztó vonal: tapasztalatom szerint 1908 után már nem fordul elő az olajzöld szín, és 1909 előtt nincs barna színnyomású lap. Válaszos levelezőlapot barna nyomással csak nagyritkán lehet találni. Ezekből az eredeti olajzöldkészlet sokkal tovább tartott a gyér felhasználás miatt; ez a megállapítás különösen a kétnyelvű lapokra vonatkozik.

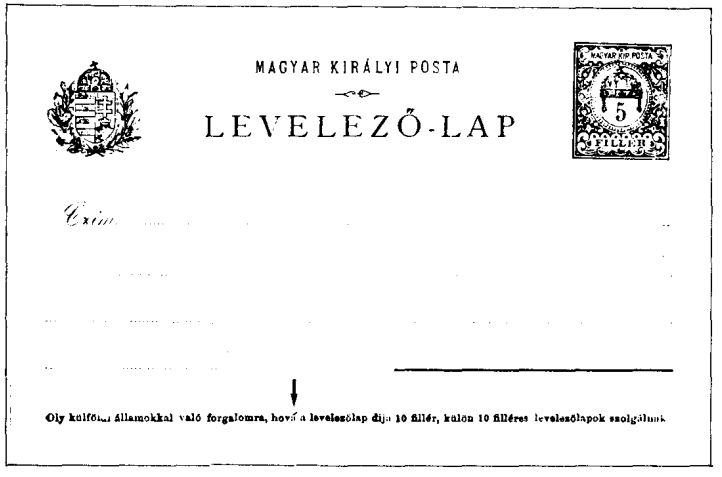
Lábjegyzetek

A levelezőlapok és a válaszos levelezőlapok alján szereplő szövegben a „hova" szó „a" betűje ékezet nélkül kellene, hogy szerepeljen. A nyomdafesték teóriával egyezően a „hova" szó „á" betűs előfordulása csak az olajzöld színnyomású lapokon fordul elő az 1902–1905 közötti időszakból, míg a javított, ékezet nélküli variáns már 1902-ben és 1903-ban is létezett. Ezek szerint a hibát hamar észrevették és ki is javították, de már csak a téves nyomat forgalomba kerülése után. Az ékezetes változatot barna színnyomásban nem találtam. Válaszos levelezőlapokon ugyancsak nem található az ékezetes változat, ami arra enged következtetni, hogy a hibát még ezek nyomása előtt felfedezték. Az ékezetes változat megtalálható a magyar és a magyar–horvát nyelvű lapokon egyaránt; ezek ritkasági foka megfelel az 1:5 aránynak; barna színnyomás esetén ez az arány 1:10 körüli. A lapokon előforduló „hova" szó ékezetes és ékezet nélküli változatát a *8.* és a *9. ábra* mutatja.

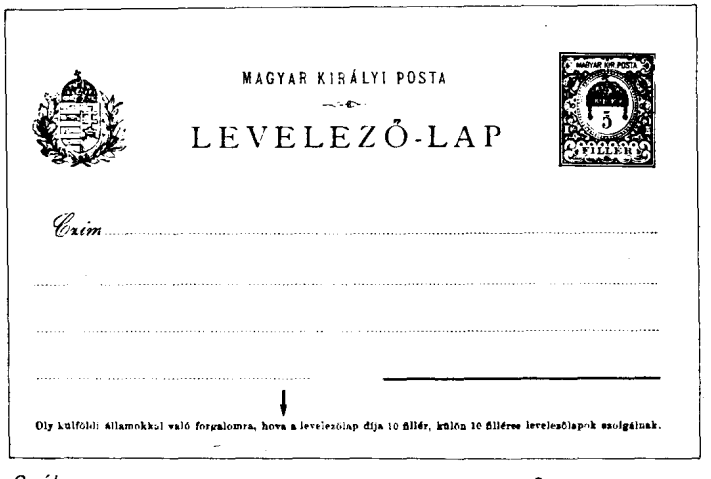
A lapok feliratai (a 24. sorszámú levelezőlap és a 8. sorszámú válaszos levelezőlap):

A magyar nyelvű levelezőlapok és válaszos levelezőlapok felirata „MAGYAR KIRÁLYI POSTA" szövegű. Ezek hossza 38 mm vagy pedig 40,5 mm. Az 1900-ban kiadott 4 filléres levelezőlapok és a válaszos levelezőlapok mindkét lapja a rövidebb hosszúságú nyomást kapta. Kezdetben az 5 filléres lapokat is ezzel a 38 mm hosszú felirattal nyomták. Gyűjteményemben 1902 után használt rövid feliratú lap nincs; az első 40,5 mm hosszú feliratú 1902 februárjából való, amelyen a „hova" szó ékezetes változata van. Ezek szerint a felirat újraszedése a lapok nyomásának a kezdeti időszakában történt, még mielőtt a „hova" szó ékezetét javították volna (ez, mint azt korábban már kimutattam, viszonylag korán, még a válaszos levelezőlapok nyomása megkezdése előtt történt). Éppen ezért a 38 mm-es változat előfordulása elég ritka, gyűjteményem 26 lapja közül mindössze kettő 38 mm-es, természetesen mindkettő olajzöld színnyomású.

A válaszos levelezőlapok kérdése még érdekesebb. Gyűjteményem nyolc darabja közül csak egy származik a ké-

8. ábra

9. ábra

sőbbi, barna nyomásúakból, a másik két olajzöld nyomású közül pedig öt lap készült 38 mm-es felirattal. Mivel a „hova" szó ékezetjavítása még a válaszos levelezőlapok nyomása előtt történt, ezért a változtatás (a hosszabb, 40,5 mm-es feliratra) már csak azok első nyomása után történhetett meg. Minderre 1902 elején kerülhetett sor, és mivel itt is a kezdetben nyomott 38 mm-es készlet tartott tovább a kis felhasználás miatt, így ezek maradtak fenn többségében.

A kiadás további érdekessége: a gyűjteményemben található három 40,5 mm-es feliratú válaszos levelezőlap válaszlapján a felirat 38 mm hosszú! Tehát csak a tőlap feliratát szedték újra! Ezzel ellentétben minden 38 mm-es feliratú válaszos levelezőlap válaszlapja is 38 mm-es feliratú, mint ahogyan az a 4 filléres kiadáson is volt.

Ezen kívül még két tőlap nélküli válasz-lap van a gyűjteményemben. Ezek egyike barna, a másik olajzöld nyomású, mindkettőn 38 mm hosszú a felirat. Mivel a rövid felirat még „barna időszakra" is átnyúlt, ezek szerint a válasz-lapok feliratát nem változtatták.

A címer koronája

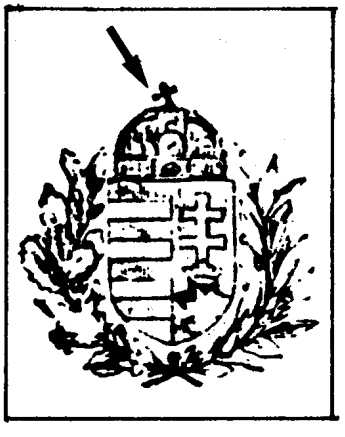
Az 5 filléres magyar nyelvű levelezőlapok következő változata a korona keresztjén található. Az első változatnál a kereszt alsó gömbje nem látható, és a keresztnek a korona felé dőlő keresztága szemmel láthatóan hosszabb, mint a jobb oldali ág *(„alacsony kereszt", 10. ábra)*. A második változatnál a kereszt szimmetrikus, alsó gömbje pedig jól látható *(„magas kereszt", 11. ábra)*. Bár a két változat közötti méretkülönbség mindössze 0,5 mm, az mégis jól látható szabad szemmel.

A két változat időrendje meghatározásához a legjobb támpontot az adja, hogy az 5 filléres kedvezményes külföldi levelezőlapok egyikén sincs „magas kereszt". Ezek a lapok már 1902-ben fölöslegessé váltak, mert az új 5 filléres belföldi levelezőlapok is megfeleltek a célnak, mivel a külföldi díjszabás változatlan maradt. Gyűjteményemben nincsen olyan lap ebből a kiadásból, amelyet 1902 után adtak volna postára; de

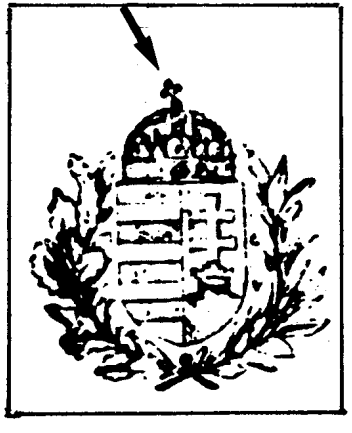
az a tény, hogy ezek még az év áprilisában is forgalomban voltak, arra enged következtetni, hogy akkor még ezek a rózsaszínű lapok kaphatók voltak.

A 10 filléres nemzetközi forgalmú levelezőlapok a periódus végéig (1922. december 31-ig) forgalomban voltak, ezeken a kereszt mindkét változata előfordul. A „magas kereszt" van túlnyomó többségben, amelyek közül egy *1903-ban feladott* gyűjteményem legkorábbi darabja; míg az „alacsony kereszt" legkésőbb előforduló példánya *1902 augusztusából* való (ezekről tudjuk, hogy az első 4 filléres lap mintájára készültek).

A már korábban említett, 1902 februárjában feladott levelezőlap, amelynek felirata 40,5 mm hosszú, és a „hova" szó ékezet nélkül szerepel rajta, már ugyancsak „magas keresztű", és így arra lehetne gondolni, hogy a három változtatást („hová" – „hova"; 38 mm – 40,5 mm; „alacsony kereszt" – „magas kereszt") egyszerre végezték el. De nem így történt! Míg azon a februári lapon is a korai és a későbbi változatok együttese látható; egy másik használatlan lapon viszont olajzöld nyomás, alacsony kereszt és a későbbi 40,5 mm-es felirat, valamint a még kijavítatlan „hová" változat szerepel. Ez arra enged következtetni, hogy a feliratot változtatták meg először. Gyűjteményem minden barna színnel nyomott darabján már a magas kereszt van, míg az olajzöld lapokon az első magas keresztű példány 1902-ből ered. Minden olyan levelezőlapon, amelyen a rövid 38 mm-es felirat van, a kereszt alacsony változata látható, és a „hová" szó még ékezetes.

10. ábra

11. ábra

Mindez azt látszik igazolni, hogy a tanulmányomban leírt változások gyors egymásutánban, még az 1902-es kiadás első heteiben történtek.

Egy további kisebb változat:

A magyar nyelvű levelezőlapok (24. sorszámú) lábjegyzetének utolsó szava („szolgálnak") után általában pont van; néha azonban ez vagy teljesen hiányzik, vagy pedig egészen a „k" betűhöz van tapadva. Ez, ellentétben az előző változatokkal, mind az olajzöld, mind pedig a barna színnyomású lapokon előfordul.

Nemzetközi forgalmú levelezőlapok
(23. és 26. sorszám):

A kedvezményes levelezőlap (zöld, rózsaszínű papír) semmi különös jellemzővel nem vonja magára a figyelmet, ha csak azzal nem, hogy használata látszólag már 1902-ben fölöslegessé vált, amikor a belföldi forgalomra szánt 5 filléres levelezőlap is felhasználható lett. Annak ellenére, hogy ezen lapok forgalmi időszaka csak 1922. december 31-én ért véget a többi addig kiadott díjjegyesekkel együtt (kivéve a 4 filléreseket, amelyek érvényessége már 1902. január 10-én megszűnt); gyűjteményemben 1902 után használt példány ezekből nincs. A kedvezményes levelezőlapok legszebb példányai a teljes külföldi díjtételre kiegészített és feladott küldemények.

A 10 filléres levelezőlapok papírjának a színét elég nehéz pontosan meghatározni, mivel azok fény hatására megváltozhatnak. Színük zöldeskék és zöldesszürke között változik. Létezik azonban egy teljesen más, sötétebb kékeszöld

papírra nyomott levelezőlap is, amelyből gyűjteményemben mindössze két példány van, a többi 18 halványabb színűvel szemben.

A 30. sorszámú levelezőlap kisebb méretű, 3 mm magas értékszáma miatt kapott külön katalógusrangot. A papír színe csaknem szürke, talán egy leheletnyi zöldeskékkel. Ezeket természetesen mind magas kereszttel nyomták. A többi eddig tárgyalt levelezőlaphoz hasonlóan a gyári vízjel ezekben is csak ritkán fordul elő, és ezért a vízjeles példányok értéke sokkal magasabb.

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK

Könyvismertetés

Cserbák András
KALENDÁRIUM-TÍPUSOK A NÉPRAJZI MÚZEUM GYŰJTEMÉNYÉBEN
MÚZSÁK Közművelődési Kiadó, Budapest, 1988
262 oldal, ára 65 Ft.

A könyv tulajdonképpen egy múzeum naptártörténeti gyűjteményéről szóló összefoglaló tanulmány, melynek második része – mellékletként – az 1849 évi TRATTNER és KÁROLYI-féle Nemzeti Kalendárium egy olyan példányának hasonmása, melyben az eredeti kéziratos bejegyzéseket meghagyták.

Ezen melléklet tartalmaz számos, postatörténetileg is használható adatot. Ilyen például az „Első magyar felelős Minisztérium" személyi állományának és beosztásainak teljes felsorolása, melyből megtudhatjuk, hogy a „Földmívelés, ipar és kereskedési ministerium" keretében van a „IV. Postai osztály".

Tartalmazza a „Fő Póstákközönséges Járása" címszó alatt a postaútvonalakat a státiók egymástól való távolságával együtt és a „Posta-vitelbér (levél-taxa)", mai szóhasználattal postadíjszabási adatokat, továbbá a „Magyarországban Fő Pósta hivatalok vagynak:" címszó után a postaérkezéseket és -indulásokat is.

Ezenkívül számos egyéb, a kor politikai, gazdasági és földrajzi adatába is betekintést nyerhetünk.

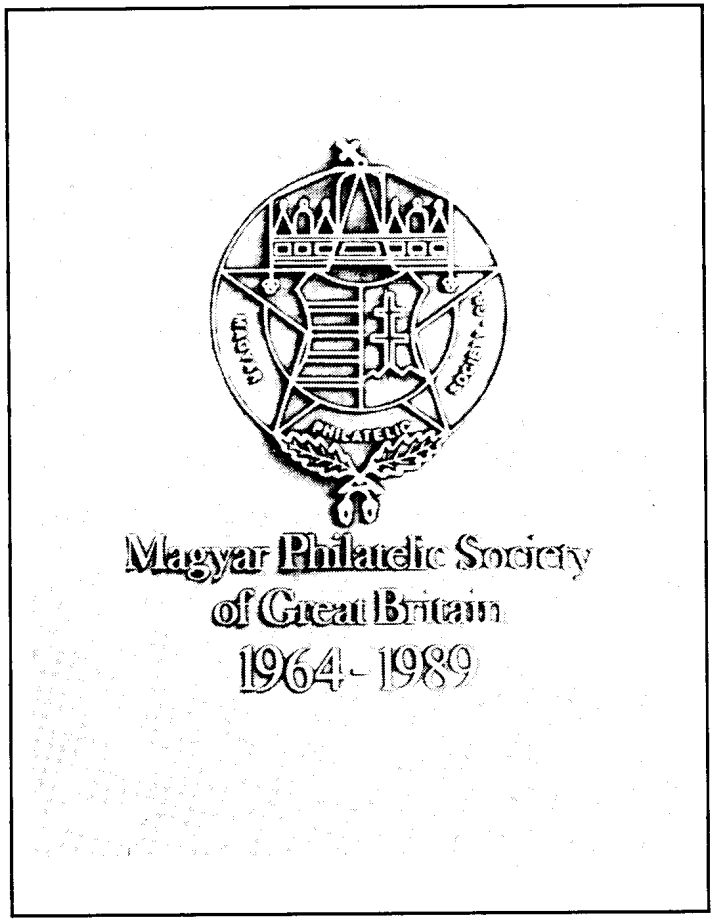
Hrabál László

25 éves a „Magyar Philatelic Society of Great Britain"

A *Philatelica* tisztelettel és szeretettel köszönti a Nagy-Britanniában működő magyar egyesület jubileumát. Noha kereteink nem teszik lehetővé, hogy részletesen beszámoljunk a klub történetéről, és megfelelően méltassuk azokat a barátainkat, akik a magyar bélyegek angliai népszerűsítéséért olyan sokat tettek és tesznek, szeretnénk néhány szóval csatlakozni ehhez az ünnephez.

E számunk első cikkének szerzője, *Mervyn Benford,* valamint *Gróf László* jóvoltából közölhetjük a jubileumi boríték emblémáját. Benford úr – aki e számunk első cikkének szerzője – ott szerepel az 1867-es kiadással kapcsolatos „Állásfoglalás" aláírói között. Az egyesület saját folyóiratában a legaktuálisabb magyar vonatkozású érdekességeket közli. A tagok egy részének kiállítási anyagait is láthattuk már Budapesten, így *Gróf László* sárvári bélyegzésgyűjteményét, *Elaine Arundel* asszony nagy ritkaságokat tartalmazó II. inflációs anyagát. *R. Gordon Frost* úr több válogatását. Az egyesület tagja *Gary S. Ryan* is, aki egyben az egyesület védnöke, akinek nagy magyar gyűjteményét az egész világon ismerik és csodálják, s akinek kétkötetes 1867-es könyve a Frankfurti IPHLA '89 irodalmi világkiállítás nagydíját kapta.

Az idén októberben rendezendő londoni STAMPEX kiállításon a klub 1200 kiállítási lappal ünnepli fennállásának negyedszázados évfordulóját. A kiállításhoz és a további sikerekben gazdag működéshez kívánunk sok szerencsét és a magyar bélyegek szeretetének további megtartását.

A 25 éves évfordulóra készített alkalmi boríték rajza

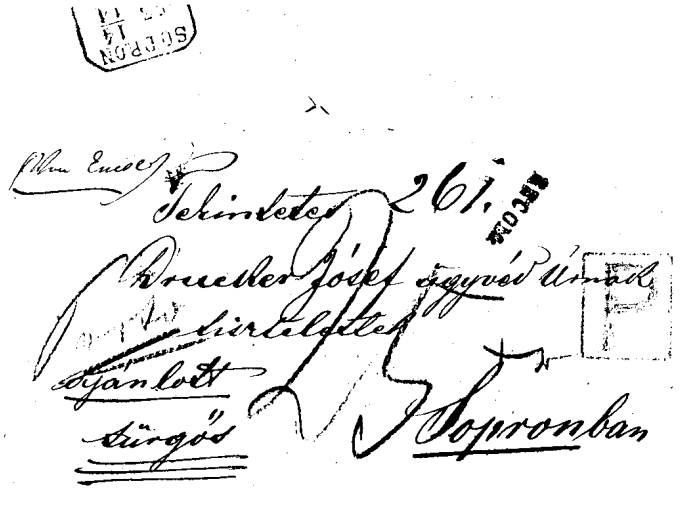
Érdekes portós küldemények a múlt századból

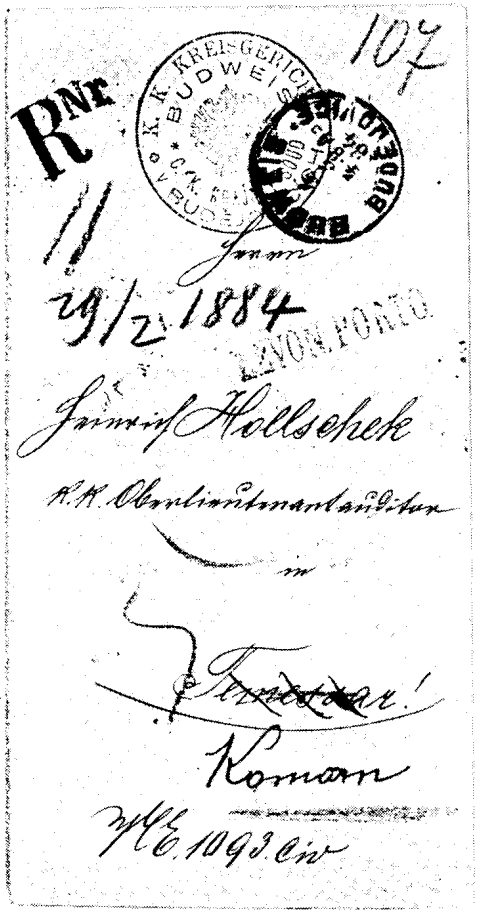
Rovatunk jellegének megfelelően tömörségre törekszünk: az itt bemutatott két portós küldemény részletes leírásától eltekintünk (bár a 25 kr-ral portózott ajánlott-sürgős levél Eneséről Sopronba nem kis fejtörést okozott, a megfejtéshez Orbán Ferenc tapasztalata és ismeretanyaga adta meg a kulcsot). Kérdésünk az olvasókhoz az, hogy az előbb említett küldeményen látható szögletes keretben lévő P betűs bélyegzőt ismeri-e valaki?

A másik portóbélyegzés egy hivatalos levél továbbküldésénél használt „LEVON. PORTO" bélyegzés, amellyel még ezen kívül e sorok írója nem találkozott. Valószínű, hogy a portószámadás vezetésénél elkülönítették a készpénzben beszedett és a díjátalányos – közületi – portózást, és a LEVON. rövidítés a levonó ívre utal. A teljesértékű megfejtés igénye nélkül itt is azt kérdezzük, ismernek-e olvasóink hasonló bélyegzést más portós küldeményeken?

Észrevételeiket is – a további közlés reményében – előre is köszönik a szerkesztők.

V. G.

LEVON. PORTO.

Az 1919. évi Tanácsköztársasági (Arcképes) kiadás 45 filléres értékének ívrekonstrukciója

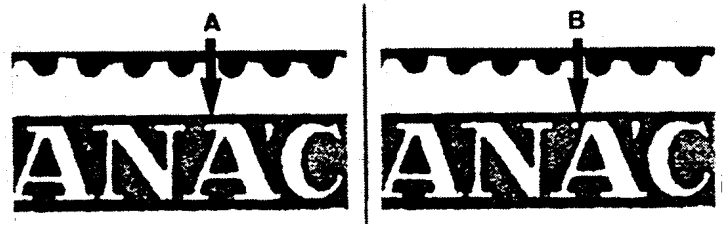
MARCEL DE JONG (HOLLANDIA)

A Magyar Bélyegek Monográfiája IV. kötetében Surányi László dolgozta fel a bélyegkiadás ívrekonstrukcióját. A 45 filléres címletnél annak idején még sok fehér folt maradt. Ezért is adunk örömmel helyt de Jong úr dolgozatának.

A szerk.

A 45 filléres bélyeget – amely Petőfi Sándort ábrázolja – Fekete Oszkár tervezte.

Az ív elrendezése megegyezik a 20 és 60 filléres bélyegekével. A 45 filléres ív sajátossága, hogy *két különböző* előfordulási módja van az Á betű szárának a TANÁCS szóban: a folytonos felső szár az *A csoportba,* a megszakadt (különálló pontot formáló) felső szár a *B csoportba* sorolható bélyegek jellemzője (lásd az *1. ábrát).*

1. ábra

Az *„A csoportba* az alábbi típusú bélyegek tartoznak:
I, II, III, VII, IX;

a *„B" csoportba* a
IV, V, VI, VIII és X típusúak.

A típusok az íven a *2. ábrán* bemutatott módon helyezkednek el (a római számok a típust, az arab számok az ívhelyet jelölik).

2. ábra

1 A I	2 A II	3 A III	4 B IV	5 B V	6 I	7 II	8 III	9 IV	10 V
11 B VI	12 A VII	13 B VIII	14 A IX	15 B X	VI	VII	VIII	IX	20 X
A I	A II	A III	B IV	B V	I	II	III	IV	30 V
B VI	A VII	B VIII	A IX	B X	VI	VII	VIII	IX	40 X
I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	50 V
VI	VII	VIII	IX	X	VI	VII	VIII	IX	60 X
I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	70 V
VI	VII	VIII	IX	X	VI	VII	VIII	IX	80 X
I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	90 V
91 VI	92 VII	93 VIII	94 IX	95 X	96 VI	97 VII	98 VIII	99 IX	100 X

A tíz típus főbb jellemzői:

„A" csoport

I i Fehér folt a MAGYAR szó második A betűje szélesebbik szárától jobbra
ii Zöld vonalka az alulról 16. alapvonalnál, a bajusztól balra

II i Fehér pont a TANÁCS T betűje alatt
ii Fehér vonalka a TANÁCS Á betűjének bal oldali talpa alatt
iii A jobb oldali (elölnézetből) bajusz alatti legfelső vonalka megszakad
iv Fehér foltocska a KÖZTÁRSASÁG első S betűje alatt

III i Kis narancssárga pont a MAGYAR második A betűjében
ii A költő jobb szeme alatti vonalka (a G betű magasságában) megszakad
iii A fül feletti hajtincs mellett lévő első íves vonalka megszakad

VII i Fehér pont a FILLÉR két L betűje között, alul
ii Hosszabb fehér vonalka az orrnál
iii Háromszög alakú fehér folt a felülről negyedik alapvonalon a TANÁCS C betűje alatt
iv A halántéknál lévő második vonalka megszakad

IX i A homlok közepén lévő vonalka megszakad

„B" csoport

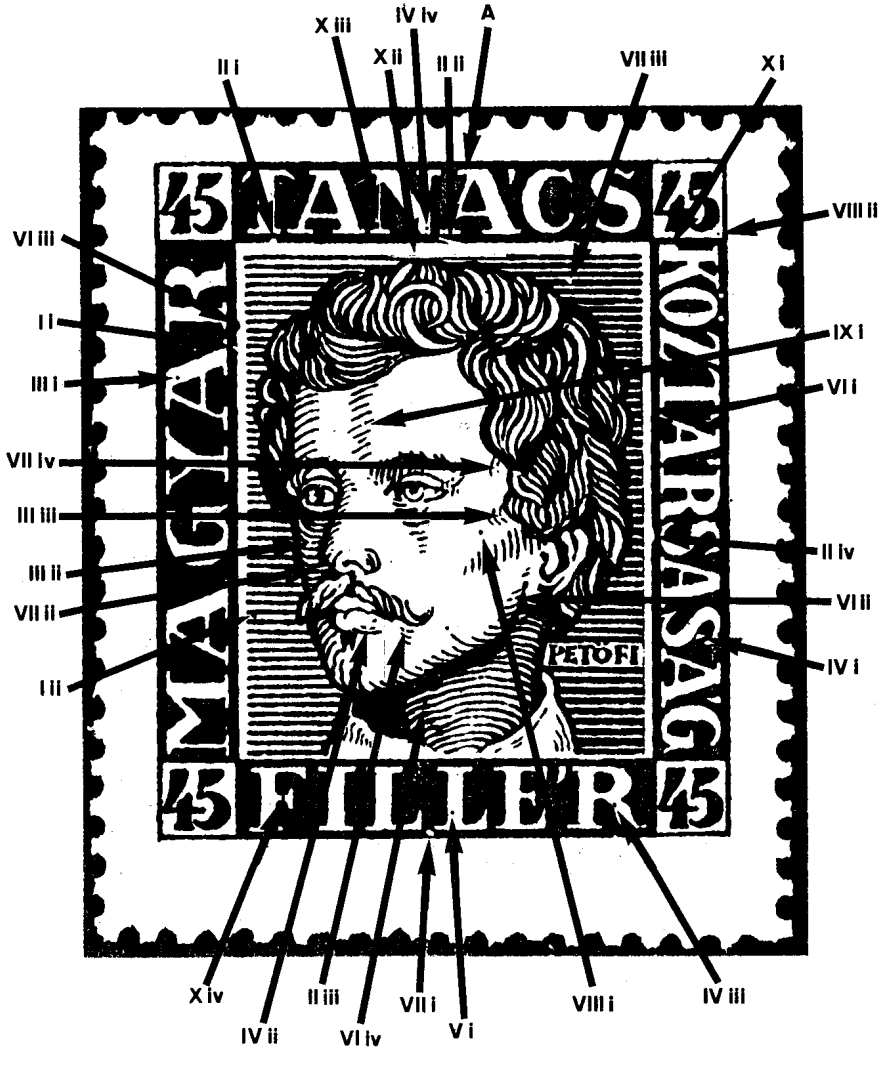
IV i Fehér pont a KÖZTÁRSASÁG második S betűjében
ii Az alsó ajakon lévő vonalka megszakad
iii Narancssárga pont a FILLÉR R betűjében
iv Kis narancssárga folt a TANÁCS N betűjének jobb alsó részében

V i Narancssárga pont a FILLÉR második L betűjében (a II, IV, VI, VII és VIII típusnál kevésbé észlelhető)

VI i Narancssárga vonalka a KÖZTÁRSASÁG első Á betűjének vékonyabbik szárában
ii Az állvonalkázás a bal fülcimpánál megszakad
iii Narancssárga pont a MAGYAR R betűjének talpa alatt
iv Zöld vonalka két nyakvonal között, a bajuszvég alatt

VIII i Zöld pont az arcon, a szem és a fül között
ii Narancssárga pont a jobb felső értékszámmező jobb alsó sarkában

X i Fehér kitüremkedés a K betű bal alsó végénél
ii Az első alapvonal a TANÁCS NÁ betűi alatt hiányos
iii Félkör alakú sárga foltocska a TANÁCS N betűjének vékonyabbik szárán, alul
iv Narancssárga pont a FILLÉR F betűjében

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG
45 FILLÉR 45
PETŐFI
A
II i
II ii
II iii
II iv
III i
III ii
III iii
IV i
IV ii
IV iii
V i
VI iv
VII i
VII ii
VII iii
VII iv
VIII i
VIII ii
VI iii
IX i
X i
X ii
X iii
X iv
XI

Az egyes típusok ívhelyek szerinti jellemzői

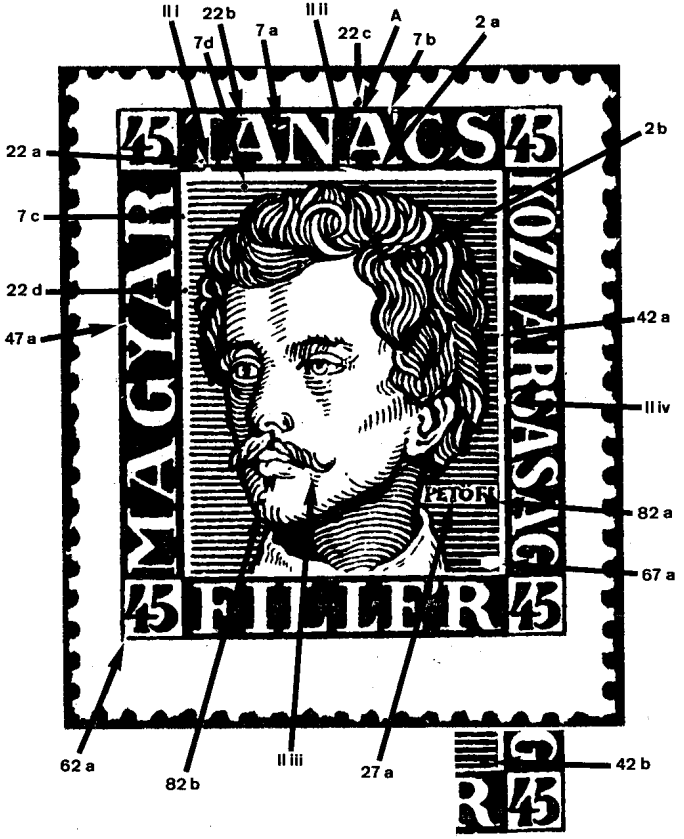
I. típus

1 a Zöld pont a homlokon, a bal szem fölött
b A második alapvonal a jobb végénél megszakad (a TANÁCS S betűje alatt)
c Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG Ö betűje és a háttérvonalkázás között
d Megvastagodott alapvonal (felülről az ötödik) a MAGYAR R betűjétől jobbra (nem mindig látszik)
e Sárga pont a bélyegképen kívül, a GY betűnél (nem minden esetben észlelhető)
6 a Fehér pont a MAGYAR R betűjében
b Zöld pont a kereten, az F és I betű fölött
c Kis fehér pontocska a KÖZTÁRSASÁG A betűjénél
21 a Sárga folt a bélyegképen kívül, a MAGYAR G betűjénél
26 a Fehér pontocska a bal felső értékszámtábla bal oldala alatt (nem mindig látszik)
41 a Felülről az 5. alapvonal a TANÁCS CS betűje alatt törött (megszakad)
b Fehér pont a MAGYAR M betűjének vastag száránál
46 a Sárga pont a kereten kívül, a FILLÉR első L betűje alatt
b Kis fehér pont a MAGYAR Y és A betűje között, felül
61 a Sárga pontocska csaknem a keret szélénél, a MAGYAR R betűje és a számtábla között
b Fehér pont a FILLÉR R betűje szárának végénél
c Fehér pont a FILLÉR két L betűje között
d Fehér folt a TANÁCS S betűjében
66 a Fehér vonalka a TANÁCS N betűje alatt
b Fehér vonal a nyakon, az állcsúcs alatt (egyes esetekben alig vehető ki)
c Sárga pont a bélyegképen kívül, a bal felső értéktáblánál
81 a Zöld folt a nyakon, a FILLÉR második L betűje fölött
b Sárga pont a TANÁCS N betűje alatt, olykor kissé elmozdulva
86 a Fehér pont a FILLÉR F betűjének felső szára alatt
b Sárga pont a kereten kívül, a bal felső értékszámnál
c Fehér vonal a bal alsó értéktábla jobb oldalától a MAGYA betűkön keresztül

II. típus

2 a Kis fehér folt a TANÁCS Á betűjének bal szára alatt
b Fehér pont a hajban a C és Z betűk metszésvonalában
7 a Zöld vonalka a TANÁCS A és N betűi között
b Zöld pont a TANÁCS Á betűjének ékezete mellett (nem mindig észlelhető)
c Sárga pontocska a MAGYAR R betűjétől jobbra
d Sárga pont az alapvonalak között, a TANÁCS A betűje alatt
22 a Sárga pont és fehér kitüremkedés a TANÁCS T betűjének alsó végénél
b Zöld vonalka a TANÁCS A betűje balra nyúló felső részében
c Zöld foltocska a kereten kívül, a TANÁCS Á betűje fölött, a kereten kívül (nem mindig látszik)
d Sárga pont a MAGYAR második A betűjétől jobbra
27 a Fehér pont a PETŐFI T betűjének alsó részén
42 a Zöld pont a KÖZTÁRSASÁG első Á betűjének ékezetével egy magasságban lévő alapvonalak között
b Zöld pont a KÖZTÁRSASÁG G betűjénél levő alapvonalak között (lásd az alsó kis ábrán)
47 a Fehér vonalka a MAGYAR Y betűjének vastag száránál
62 a A bal alsó számtábla alsó sarkánál a keretvonal megszakad
67 a Nagy fehér folt a KÖZTÁRSASÁG G betűje mellett
82 a Nagyobb zöld folt a PETŐFI felirat I betűjénél
b Zöld foltocska az áll két vonalkája között
87 NINCS JELLEMZŐ ÍVHELYISMERTETŐ JEGY

III. típus

3 a Kis zöld vonalka a MAGYAR M betűjétől jobbra
8 a Két zöld pont a kereten kívül, a bal alsó számtábla alatt
23 a Fehér pont az alsó alapvonalon, az R betű fölött
b Fehér, kör alakú folt az orr végénél, a bajusz fölött
28 a Kis fehér pont a KÖZTÁRSASÁG Z és T betűje között
b Fehér pontocska a FILLÉR L és É betűi között (esetenként alig vehető ki)
43 a Fehér pont a FILLÉR második L betűje fölött
b Zöld pont a homlok vonalkái között
c Kis fehér kitüremkedés a TANÁCS T betűjének oldalán
d Kis fehér pont a TANÁCS első A betűjének bal talpa fölött
48 a Nagyobb zöld pont a jobb galléron, az első L betű fölött
b Zöld pont az áll vonalkázásán, a bajusz és a PETŐFI felirat között
c Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG T betűjében
63 a Nagyobb, a TANÁCS Á és C betűi alul összekötő fehér folt
b Zöld foltocska a kereten kívül, a bal felső számtáblánál
c Zöld vonalka az ötös szám jobb oldalán, a bal felső számtáblában
d Kis fehér foltocska a KÖZTÁRSASÁG G betűje alatt
68 a Zöld pont a MAGYAR G betűjétől jobbra
b A PETŐFI felirat feletti harmadik alapvonal az I betű fölött törött
83 a Fehér folt az alapvonalkázásban a MAGYAR Y és A betűi között, a hajtincsek mellett
b Fehér vonalka a 4-es számjegy vízszintes szárában a bal felső számtáblában
88 a Sárga pont a kereten kívül, a MAGYAR szó AR betűitől balra
b Sárga pont a gallér és a nyak találkozásánál, a FILLÉR második L betűje fölött

IV. típus

4 a A legfelső alapvonal jobb oldali vége hiányzik
9 a A bal szem jobb oldalán vonaltörés
b Kis zöld pont a MAGYAR R betűjének felső vége és az alapvonalkázás között
c Kis zöld pont a TANÁCS A betűjének talpánál
d Kis zöld pont a FILLÉR második L betűjének alsó szárvége fölött
24 a Fehér félkör alakú folt a bal felső értéktábla jobb oldalán
29 a Zöld vonalka a nyak vonalkázásában (a PETŐFI alatti alapvonal magasságában)
44 a Fehér pont a fül melletti alapvonalak között
b Zöld pont a KÖZTÁRSASÁG első S betűjénél
c Zöld pont a FILLÉR első L betűjében, felül
49 a Nagyobb zöld folt a keret és az első alapvonal között, a FILLÉR R betűje fölött jobbra
64 a Zöld folt a TANÁCS S betűje alatti 3. alapvonalon
b Zöld pont a FILLÉR É betűje fölött a nyakon, a gallér mellett
c Zöld folt a MAGYAR MA betűi és az alapvonalkázás között
69 a Zöld folt az alapvonalak között, a KÖZTÁRSASÁG AS betűitől balra
b Zöld pont az alapvonalkázáson a jobb szem és a G betű között
c Zöld pont a bajusz végénél, az F betű fölött
d Zöld folt a MAGYAR AR betűi közé eső alapvonalak között
84 a Fehér foltocska a MAGYAR R betűjének bal talpánál
b Fehér folt a FILLÉR második L betűjének talpánál
89 a Vonaltörés a legfelső alapvonal jobb oldali részén
b Zöld pont a FILLÉR R betűje fölött

V. típus

5 a Fehér folt a KÖZTÁRSASÁG Z betűje melletti alapvonalak között
b Fehér foltocska a PETŐFI I betűje alatti ötödik alapvonalon
10 a A legfelső alapvonal az A betű alatt megszakad
b Sárga, félkör alakú pont az É betű fölött
c Két kis zöld pontocska a jobb szem fölötti első vonalkánál
d Kis zöld pont alulról a 9. alapvonalon, az F fölött
e Zöld pont a KÖZTÁRSASÁG első S betűjében
f Sárga pontocska a kereten kívül, a PETŐFI felirat tetejének vonalában
g Sárga folt a KÖZTÁRSASÁG második Á betűjében
h Sárga pont a kereten kívül, a jobb alsó saroknál
i Sárga pont a MAGYAR szó G betűjében
25 a Zöld folt a KÖZTÁRSASÁG R betűjének ferde szárától balra eső alapvonalon
30 a Sárga vonalka a KÖZTÁRSASÁG R betűjében
b Zöld folt a KÖZTÁRSASÁG A betűjében, a talpnál
c Sárga pont a kereten kívül, az R betű szára alatt (nem minden esetben vehető ki tisztán)
45 a Nagyobb zöld folt a MAGYAR G betűjénél, az alapvonalakon
b Nagy sárga folt a MAGYAR R betűjében
50 a Sárga pont a FILLÉR R betűjének bal talpa alatt
b Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG második S betűjétől balra
c Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG második S betűjében
d Sárga folt a KÖZTÁRSASÁG második Á betűjében
e Sárga pont a kereten kívül a jobb alsó számtáblánál
f Sárga pontocska a jobb alsó értékszám négyese fölött
g Sárga pont a kereten kívül a TANÁCS CS betűi fölött
65 a Zöld folt az állon, a bajusz végénél (gyakran csak pont)
b Két zöld pont a felső alapvonal fölött, az A betű bal szára alatt
70 a Sárga pont a MAGYAR R betűjében
b Zöld foltocska a bajuszvégi alapvonalak között (sokszor a vastag alapvonalak miatt alig látható)
c Zöld folt alulról a második alapvonal bal szélén
d Sárga foltocska a FILLÉR második L betűje talpában
85 a Zöld pont a második alapvonalon az F betű fölött
b Zöld folt a PETŐFI feletti alapvonalak szélénél
c Fehér folt a KÖZTÁRSASÁG ÁG betűitől balra
d Hiányzó vonalrész a fülrajznál
90 a Fehér, hosszabb vonalka a FILLÉR L és É betűi között

VI. típus

11 a Törött alapvonal a nyakon
b Sárga pont a kereten kívül, a MAGYAR R betűjénél (nem mindig látszik)
c Sárga pont az állvonalban (esetenként alig látszik)
d Kis zöld pont a bal szemtől jobbra (kisebb, mint 76 b)
16 a Fehér pont a FILLÉR FI betűi fölött
b Zöld pont a MAGYAR G betűjének szára és az alapvonalak között
31 a Zöld pont a nyaknál, az állcsúcs alatti alapvonalakon
b Zöld pont a legfelső alapvonalon, az Á jobb talpa alatt
36 a Fehér folt a MAGYAR M betűjének széles talpánál
51 a Fehér pont a MAGYAR második A betűje vékony szárán
56 a Az 5. alapvonal jobb széle hiányzik a KÖ betűk között
71 a Fehér folt a TANÁCS A betűjének jobb felső szélén
76 a Fehér pont a nyak alapvonalán, a bajuszvég alatt
b Zöld pont a bal szemtől jobbra (nagyobb, mint 11 d)
91 a Átlós vékony fehér vonal a TANÁCS T betűjének szárán és az A betű talpán át (nem mindig látható jól)
b A bal alsó értéktábla kerete alul megszakad
96 a Fehér kitüremkedés a KÖZTÁRSASÁG első Á betűje talpánál
b Két kis fehér pont a bal felső értéktábla alatt, a feliratmezőben
c Vékony vonalka a MAGYAR második A betűje és az alapvonalkázás között

VII. típus

12 A bal szem feletti pont hiányzik
- a Zöld pont a legfelső alapvonal jobb szélén
- b Sárga pont a TANÁCS NA betűi alatt
- c Fehér pont a KÖZTÁRSASÁG Ö betűjétől balra
- d Fehér pont a KÖZTÁRSASÁG Ö betűjében

17 A bal szem feletti pont hiányzik
- a Sárga folt a TANÁCS N betűjében (jobb oldalon, alul)
- b Nagyobb zöld folt a FILLÉR F betűje fölött, a 3. és 4. (alulról) alapvonal között
- c Zöld pont a FILLÉR R betűjétől jobbra
- d Fehér folt a hajban az A–ZT betűk vonalában

32 a Nagyobb zöld foltok az 1. és 2. alapvonalon (felülről), a TANÁCS A betűje alatt
- b Átlós fehér vesszős a FILLÉR F betűjének jobb oldalán

37 a Közel függőleges vonal a bélyegképen át (leginkább a homlokon és az állon vehető ki)

52 a Sárga pont a kereten kívül a TANÁCS S betűje fölött
- b Sárga pont a kereten kívül alul, az LÉ betűpár alatt

57 a Élénk zöld folt a FILLÉR É betűje fölött a galléron
- b Zöld pont a fül és a szem között

72 a Sárga pont a kereten kívül, a TANÁCS NÁ betűi fölött
- b Sárga foltocska a bal szemhéjon
- c Sárga pont a kereten kívül, alul, az ÉR betűk alatt
- d Zöld folt a PETŐFI T betűjén

77 a A bal alsó alapvonal középen megszakad
- b Zöld pont a KÖZTÁRSASÁG SÁ betűi között

92 a Sárga folt a TANÁCS N betűjének bal szára alatt
- b Sárga pont KÖZTÁRSASÁG első Á betűjétől balra
- c Fehér nyúlvány a KÖZTÁRSASÁG első Á betűjének szélesebbik talpánál
- d A jobb alsó számtábla-keret a 4-es alatt megszakad
- e Vékony vonalka a bélyegképen kívül a MAGYAR második A betűjétől balra

97 a Sárga pont a bal felső számtábla keretvonalán

VIII. típus

13 a Élénk zöld pont a bal szem fölött
18 a Nagy zöld folt a galléron az É ékezete fölött
b Zöld folt a nyakon, a bajuszvég alatt
c Zöld pont az orr mellett jobbra
d Zöld foltocska a MAGYAR Y-jának felső talpvégénél lévő két alapvonal szélén
e Zöld pont a jobb szem fölött
f Zöld pont a TANÁCS T betűjétől balra
g Zöld pont a TANÁCS A betűjének szárai között, alul
h Zöld vonalka a KÖZTÁRSASÁG G betűjében
33 a Sárga folt a MAGYAR M betűjének felső talpán
b Fehér pont a FILLÉR F betűjétől balra, felül
38 a Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG T betűjétől jobbra
53 a Fehér folt a hajban a KÖZTÁRSASÁG első Á betűjénél
b Zöld pont a homlokon, a hajtincsek ívében
58 a Zöld pont az arcon, a bajusz magasságában (gyakran kettős)
b Sárga pont a TANÁCS N betűjében (olykor alig látható)
73 a Zöld háromszög alakú pont és folt a bal szem alatt
78 a Zöld pont a fültől balra
b Nagyobb zöld folt a PETŐFI szó FI betűi fölött
c Zöld pont a FILLÉR R betűje fölött, a keret szélén
d Fehér folt a KÖZTÁRSASÁG második S betűjében
93 a Nagy zöld folt a hajban, a TANÁCS C betűje alatt
b Zöld folt a hajban, a TANÁCS Á betűje alatt
c Vékony vízszintes fehér vonalka a hajban a KÖZTÁRSASÁG első Á betűjének magasságában
98 a Fehér folt a FILLÉR második L betűje fölött
b Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG R betűjében

IX. típus

14 a Fehér pont a TANÁCS T betűjénél, alul balra
b Kis fehér folt az alulról ötödik alapvonalon a PETŐFI Ő betűje alatt
19 a Nagyobb zöld pont az állon (a bajusz meghosszabbításában)
b Zöld pont az állon, a bal szem alatt
c Zöld pont a FILLÉR F és I betűi között
d Zöld folt az orral egy magasságban lévő bal oldali alapvonalon
e Hiányos alapvonal a MAGYAR második A betűjénél
f Hiányzó alapvonal-vég a hatodik alapvonalnál (jobb oldalon felül)
g Fehér pontocska a jobb alsó számtábla bal oldalán
h Zöld pont az arc vonalkáinál, a fül mellett
34 a Fehér folt a MAGYAR Y-jában
39 a Sárga folt a FILLÉR R betűjében, jobb oldalon felül
54 a Zöld folt a KÖZTÁRSASÁG Z betűjében (nem mindig vehető ki)
b Sárga pont a kereten kívül (2 mm-re) a KÖZTÁRSASÁG G betűjénél (elfogazott bélyegeknél nem mindig látszik)
59 a Fehér pont az 5. és 6. alapvonal (alulról) szélénél a PETŐFI I betűje alatt
b Sárga pont a kereten kívül, a KÖZTÁRSASÁG K betűjénél (nem minden esetben látszik)
74 a A hatodik alapvonal a PETŐFI T betűje alatt megszakad
79 a Zöld pont jobb oldalon felül, az ötödik alapvonal szélén
b Zöld pont a KÖZTÁRSASÁG A betűjének vastagabbik talpánál
94 a Fehér, hegyes folt a FILLÉR második L betűjénél felül jobbra
b Zöld pont a bal felső negyedik alapvonalon
99 a Fehér pont a MAGYAR R betűjének ívénél

X. típus

15 a A bal alsó nyolcadik alapvonal a szem alatt megszakad
b Hosszabb vékony fehér vonal a MAGYAR G betűjénél
c Sárga pont a MAGYAR G betűjében
20 a Fehér pont a FILLÉR R betűjétől jobbra
b Zöld folt a MAGYAR második A betűjétől jobbra
c Kis fehér pont a TANÁCS N betűje alatt
d Sárga pont a kereten kívül a jobb felső számtáblánál
35 a Félkör formájú fehér pont a jobb felső ötödik alapvonal szélénél
40 a Zöld pont a PETŐFI feletti két alapvonal között, a T betű fölött
55 a Nagy sárga folt a bal alsó számtábla keretvonalán, alul
b Élénk zöld folt az orrvég melletti bal alapvonalon
c Fehér folt a hajban a TANÁCS AN betűi alatt
d Sárga folt a MAGYAR második A betűjének vastagabbik talpánál
e Nagy sárga pont a KÖZTÁRSASÁG Z betűjének talpán
f Sárga pont-vonalkák a KÖZTÁRSASÁG T betűjének szárában
g Nagy sárga pont a KÖZTÁRSASÁG második A betűjének vastagabbik szárában
h Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG G betűjétől balra
i Sárga pont a FILLÉR É betűje fölött
60 a Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG Z betűjének felső vonalában
b Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG első Á betűjében
c Nagy sárga pont a KÖZTÁRSASÁG második Á betűje mellett balra
d Sárga pont a kereten kívül a második Á betűnél
e Fehér pont a KÖZTÁRSASÁG G betűjénél, alul
f Fehér pont a FILLÉR R betűje alatt
75 a Fehér folt az ajak alatti vonalkán, az I betű fölött
80 a Fehér folt a KÖZTÁRSASÁG Z és T betűi között
b Sárga pont a MAGYAR második A betűjében
95 a Fehér pont a KÖZTÁRSASÁG T betűjének szára mellett
b Sárga pont a KÖZTÁRSASÁG második S betűjében
100 a Fehér folt a jobb alsó számtábla ötösének zászlóján és a függőleges keretvonalon

Magyarország és Ausztria postai kapcsolata 1945-ben

FRITZ H. STURZEIS (BÉCS)

Magyarország és Ausztria között a kapcsolatok régóta szorosak és intenzívek. Vonatkozik ez a postai kapcsolatokra is, sőt a szívélyes emberi kapcsolatokra is. A sok évszázados kötődések a jövőre is kihatnak, ahogy ezt a Bécs–Budapest világkiállítás terve is igazolja.

A közös történelem egyik igen nehéz és tragikus időszaka az 1945-ös esztendő. Ez az Ausztriában hosszú ideig „forró kása" már régen történelemmé vált, az időszakot számos publikáció dolgozta fel és világította meg, többek között az „Österreich II" TV-adón sugárzott többrészes sorozat. Publikációimmal postatörténeti szempontból én voltam az első, aki ennek az időszaknak a kérdéseihez annak minden vonatkozásában hozzámerészkedett. Ezek a térben is szétszórt munkák már meghozták gyümölcsüket, ezek nyomán számosan – köztük sok ifjúsági gyűjtő is – állítottak össze érdekes filatéliai anyagokat.

Az 1945-ös esztendő postatörténeti viszonyainak áttekintéséhez fel kell vázolnunk – legalább főbb vonásaiban – ezen időszak katonai és politikai viszonyait.

Románia – a „Nagynémet Birodalom" addigi szövetségese – 1944. augusztus 23-án fordított katonai frontjain és hadat üzent Németországnak. Ez a megkísérelt ellenintézkedések mellett is a délkeleti front gyors összeomlásához vezetett, és így augusztus 31-én Bukarest felszabadult.

A román átállás következtében a szovjet erők közelharc nélkül átkelhettek a Kárpátokon és előretörtek Magyarország felé. Erdély keleti része szeptemberben már a szovjet csapatok ellenőrzése alatt állt. Bevonulásukat szervezetlen visszavonulás és számos menekülttragédia előzte meg. Sok magyar órák alatt hagyta el ősi otthonát, és nagyon sokan menekülés következtében szinte mindenüket elvesztették. Számos gyermek és idős ember nem élte túl a viszontagságokat. Az otthon maradt, nem román nemzetiségű lakosság szabad prédává vált (a felszabadító csapatok után beözönlő Maniu-gárdisták – amíg a szovjetek ki nem űzték őket – mészárolták a magyar lakosságot). A munkaképes férfiakat és nőket kényszermunka-táborokba zsúfolták, nem ritkán deportálták.

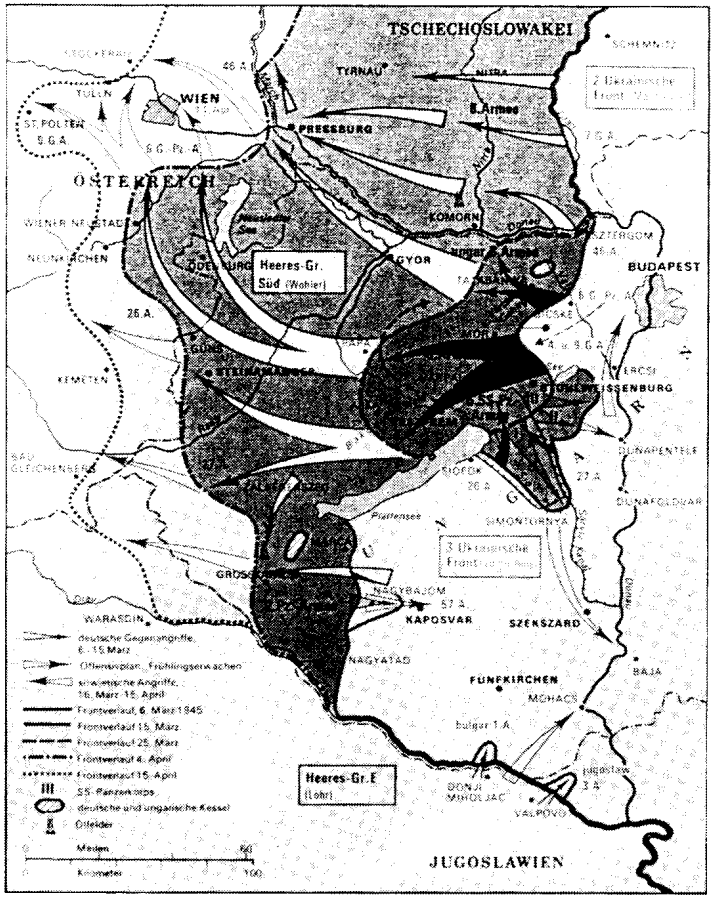
A szovjet csapatok erős offenzívája következtében októberben felszabadult Románia és Bulgária, valamint Magyarország tiszántúli területe, a következő hónapokban pedig Magyarország nagy része.

1944. december 24-én körülzárt Budapest a város február 11-i feladásáig értelmetlen csatatérré vált, ötvenezer halottal, akiket olykor az élve maradtak irigyelhettek. Német és németbarát magyar alakulatok felmentési próbálkozásai megfeneklettek. A fasizmus katonai összeroppanását már nem lehetett feltartóztatni.

Különböző ellenálló csoportok mind Magyarországon, mind Ausztriában már korábban is működtek, és terveket dolgoztak ki az összeomlás, vagy felszabadítás időszakára. Magyarországon a Bajcsy-Zsilinszky Endre által vezetett fegyveres ellenállási csoport vezetőit letartóztatták és kivégezték. Ausztriában, a XVII. Védelmi Körzetben (Kelet-Ausztria) működő legismertebb – Szokol és Biedermann által vezetett – fegyveres ellenálló csoportok megkísérelték Bécs harc nélküli átadását.

A szovjet csapatok 1945. március 29-én lépték át az osztrák határt és április közepén szabadították fel a teljesen szétbombázott Bécs városát.

Ennek ellenére Ausztria április–májusban csak egy – a keleti részt magába foglaló – torzó volt, mivel a nagyobb rész, a volt *Ostmark* még a Német Birodalom része volt.

1. ábra Az 1945. március–áprilisi harcok hadszínterei

A totális háború a legvadabbul Ausztria nyugati részében dühöngött. Ennek következménye a mindennapi élet megbénulása volt. A postai berendezések is jórészt elpusztultak, sok postahivatal romokban hevert, vagy a felszabadítók foglalták le és csak az osztrákok bátorságának és ujjáépítő akaratának volt köszönhető, hogy viszonylag rövid idő alatt – ha korlátozottan is – megindult a postaforgalom.

A Hochwolfersdorfban székelő szovjet főparancsnokság április 2-án lépett érintkezésbe először az osztrák Ellenállási szövetséggel, majd április 4-én *dr. Karl Rennerrel,* az Első Köztársaság első kancellárjával. Ausztria az emberek szívében az „Anschluss" után sem szűnt meg létezni. Politikailag a szövetségesek 1943-as deklarációja („Deklaration über Österreich") garantálta létezését, újjászületésének pillanata azonban Renner függetlenségi nyilatkozata és proklamációja volt a szétrombolt bécsi parlament épületében, április végén.

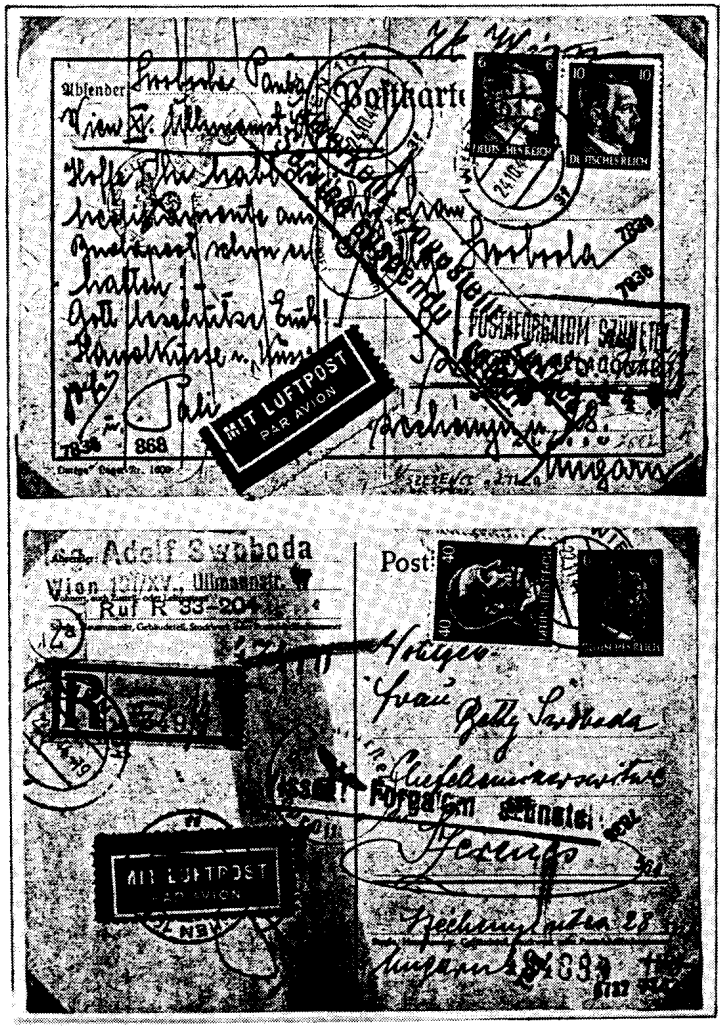
A szenvedésektől próbára tett lakosság példa nélküli igyekezettel megkísérelte a nagy nehézségek ellenére is az ellátást biztosítani. A szövetségesek segítsége ellenére a háború után éhinség volt Bécsben. Ez és a felszabadítók túlkapásai megmutatkoztak az 1945. novemberi választásokon is (Néppárt 85, szocialisták 76, kommunisták 4 mandátum).

Annak ellenére, hogy a szövetségesek a Moszkvai Deklarációban megígérték, hogy Ausztria szabad ország lesz, ez a gyakorlatban másként alakult. Elsősorban a politikai tevékenység volt igen erősen behatárolt, és az egyes emberek szabadsága is sok tekintetben ellenőrzött és korlátozott volt. A nyugati szövetségesek egymással sem voltak egy véleményen, nem beszélve a keletiről – ez mind az osztrákok hátán csattant. Tíz hosszú és nehéz évbe tellett, míg a régen áhított szabadság 1955-ben az Államszerződéssel létrejött, és Ausztriát felvették az ENSZ-be.

Visszatérve 1945-re: a kapituláció előtt a szovjetek Ausztria déli részének csak egy részét szabadították fel, és az angolok is csak május 9. után vonultak be Karinthiába. Ez a szövetségesek bizonyos „versenyfutását" eredményezte, így a *Tito-partizánoknak* csakhamar fel kellett adniuk azokat a délkarinthiai elfoglalt területeket, amelyeket Jugoszláviához akartak csatolni.

A nyugati szövetségi állam, *Voralberg* felszabadítását a *franciák* április 29-én kezdték meg, ugyanezen a napon az *amerikaiak Tirolét* és *Felső-Ausztriáét* (május 4-én szabadították fel Salzburgot).

A nyugati zónában postatörténeti szempontból ebben az időszakban *teljes zárlat* volt. A civil lakosság számára a posta-

2. ábra 1944 végén légipostával Bécs pályaudvari postahivatalánál Szerencsre küldött egyszerű és ajánlott levelezőlap, cenzúrabélyegzésekkel, visszakézbesítve (Magyarország ezen része már felszabadult)

forgalomra csak a cenzúrahelyek létrehozása után nyílt lehetőség

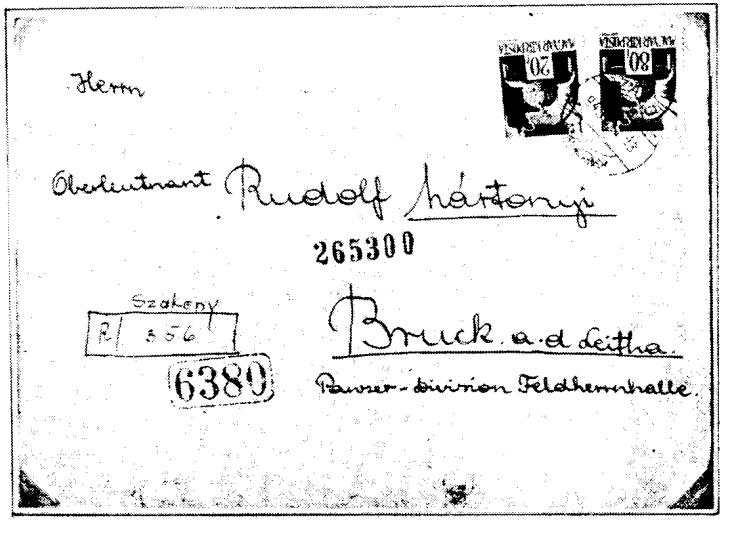
az amerikai zónában	július 4-től,
a brit zónában	július 16-tól,
a francia zónában	július 30-tól.

A szovjet zónában csak helyi fennakadások voltak, a felszabadítók nem akadályozták a posta működését. Ennek köszönhetően ezen a területen indult meg leghamarabb a postaforgalom. Steiermark (Stájerország) központjában sohasem szünetelt a postaforgalom, és a nyugati alsó-ausztriai területrészeken is nyitva tartottak a postahivatalok. Ennek ellenére a kézbesítés csak regionálisan volt keresztülvihető.

Bécsben a helyi postai felvétel 1945. május 2-tól kezdődött – a legtöbb postahivatalban –, május végétől pedig vidéki viszonylatban is lehetséges volt.

Míg a szovjet zónában először *felülnyomott német birodalmi bélyegek,* majd július 3-tól az *Ostzonen-Wappenmarken*

3. ábra Szakonyból 1945. január 13-án Bruckba, páncélos osztag főhadnagyának küldött ajánlott levél (kézírásos ajánlási ragjegypótlással)

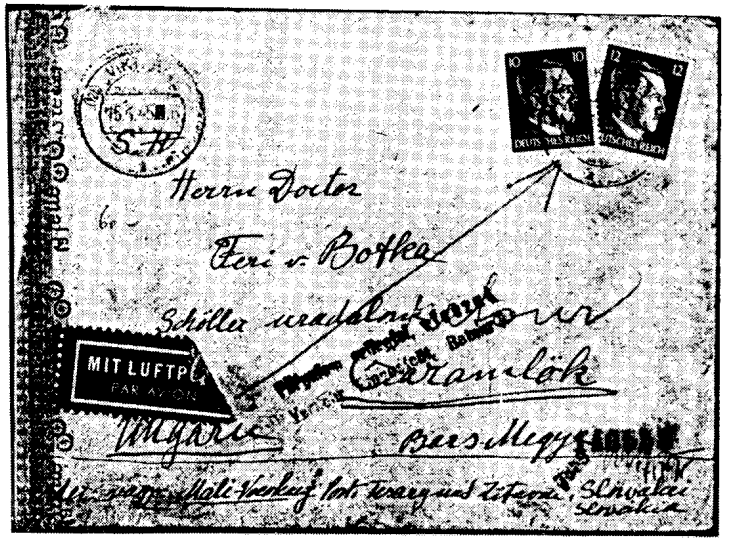
(a keleti zóna címeres bélyegei) kerültek forgalomba pfennig–márka értékekkel, addig az amerikaiak saját Schilling–Groschen értékű bélyegeiket hozták forgalomba. Más bérmentesítések a keleti zónában érvénytelenek voltak.

Külfölddel 1945-ben a postaforgalom csak Csehszlovákiával volt lehetséges, egyéb külfölddel elméletileg nem.

A háború befejezése előtt Magyarország és az Ostmark (Ausztria) között az alábbi postaforgalom volt:

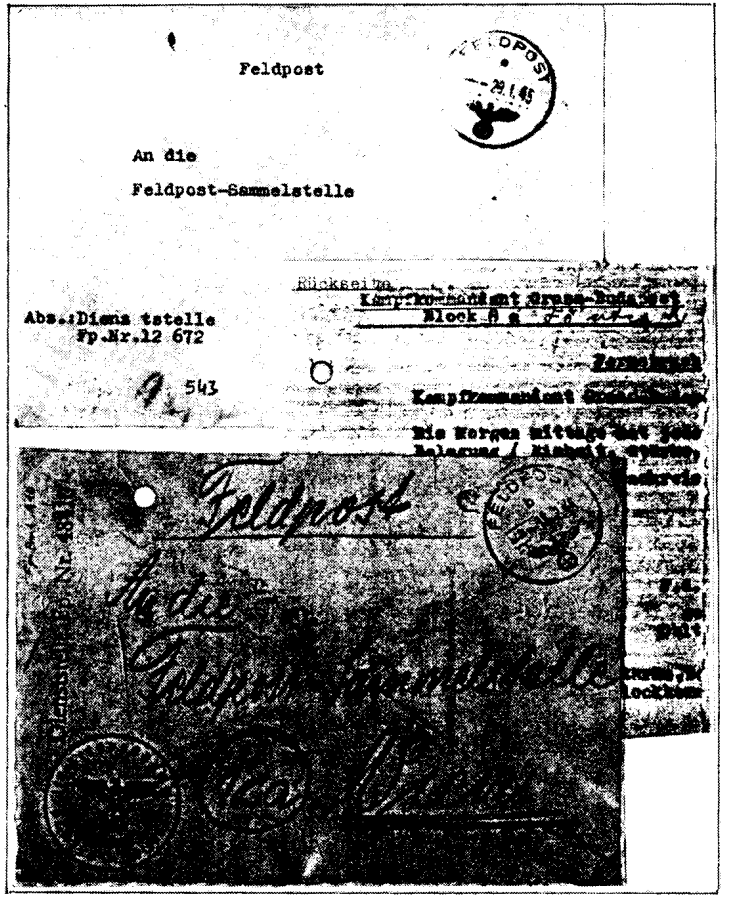
1. Németek és magyarok civil postája;
2/a: magyar tábori posta;
2/b: A magyar területen állomásozó német alakulatok tábori postája, beleértve az IMRDD (Aknamentesítő és Dunaszállítmányozási) és egyéb dunahajózási társaságok – többek között a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság (MFTRt) – postája;
3. Hivatalos, futár- és diplomataposta.

Meg kell jegyeznünk, hogy míg az *Ostmark* (Ausztria) 1945 májusáig a XVII és XVIII védelmi körzetekre volt fel-

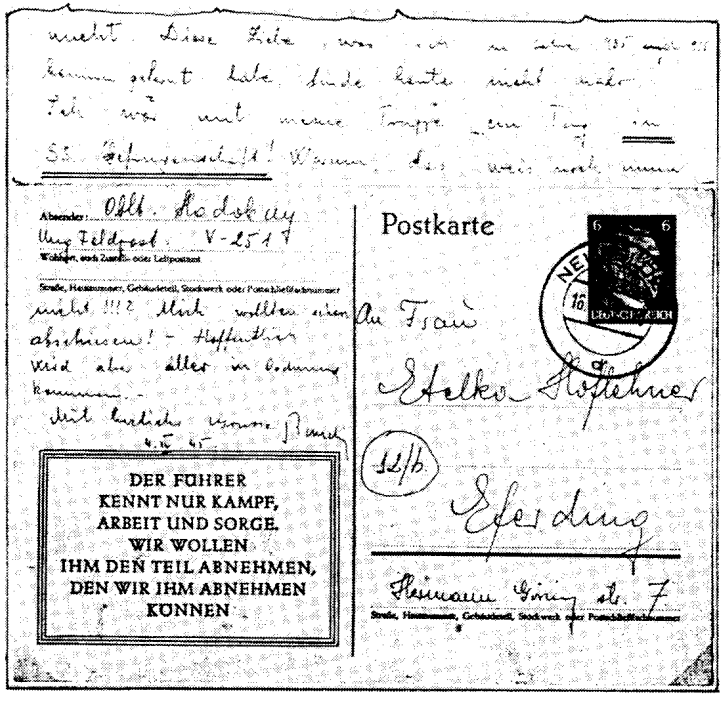
4. ábra Viktringben feladott légiposta-levél, a cenzúra által felbontva és visszakézbesítve (kétnyelvű bélyegzéssel). A Garamlökre, ill. Mali–Vezekényre címzett levél kézbesítése már nem volt lehetséges

5. ábra Német tábori postai levél Magyarországról, továbbító cédulával a bécsi tábori postai gyűjtőhelyre irányítva (1945. I–II. hó)

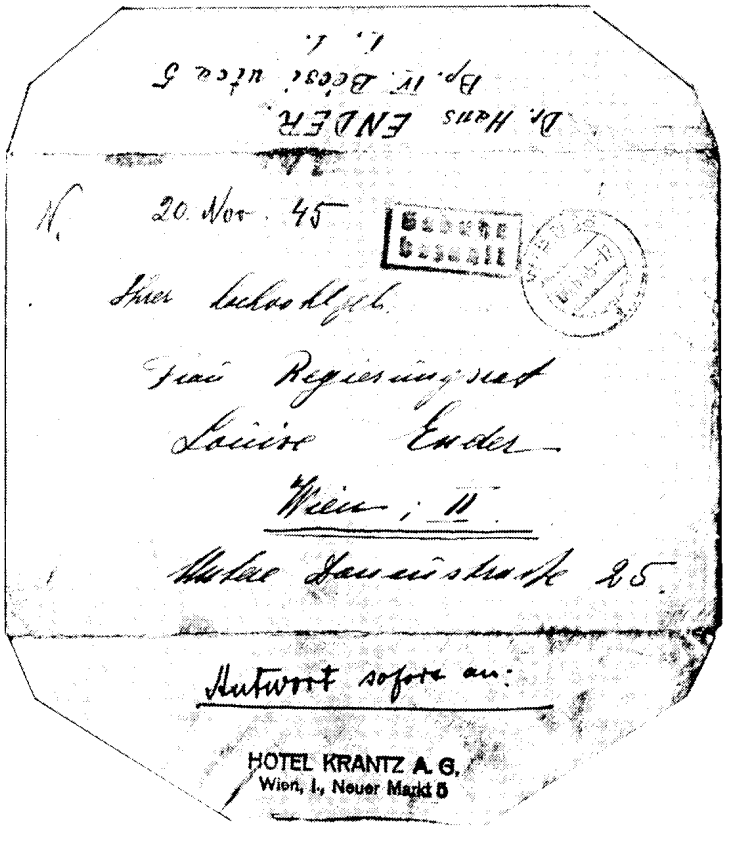

osztva, addig a postai felosztás a 12a és 12b irányítószám körzetekre oszlott. *Nem forgalmi bélyegek* – emlékkiadások – alig kerültek ebben az időben kiadásra: csak a 6+14 pfenniges Oldenburg–Stadtrecht kiadás (Michel 907) január 6-án, a távolsági díjnak megfelelően pedig a 12+8 pfenniges Volkssturm-kiadás 1945 februárjában.

Civil posta Nyugat-Magyarország kis részével oda-vissza 1945 utolsó napjaiból igen ritka. *Német tábori posta* a Győr–Balaton frontról a horvát határig folyamatosan fellelhető, a keskeny Észak-Magyarország–Szlovákia területről azonban csak 1945 január elejétől létezhet. A Budai várból ezideig semmit sem sikerült találnom. Igen ritkák a *magyar tábori*

6. ábra SS-hadifogságba esett magyar tiszt (V–251-es tábori postaszám) Neufeldenből írt híradása propaganda-levelezőlapon 1945 áprilisából

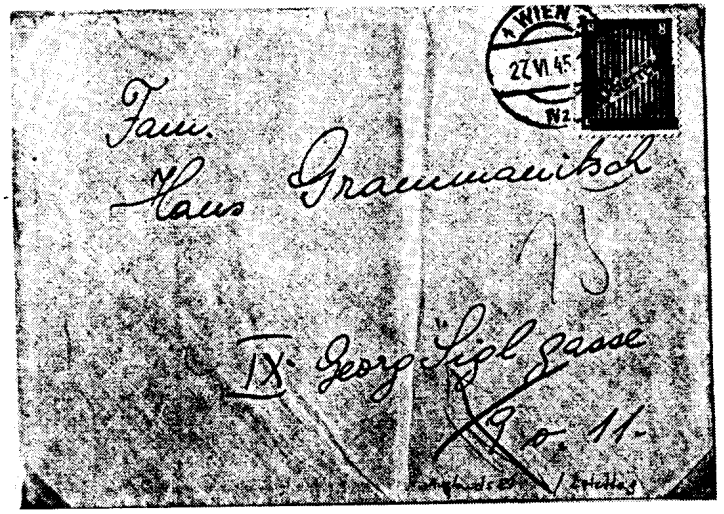

7. ábra Igen korai csempészett levél Budapestről, „Gebühr bezahlt" bécsi bélyegzéssel 1945. június 4-én továbbítva – válaszlehetőséggel

postai küldemények is, mivel a hozzátartozók nagyrészt a szovjetek által felszabadított területen laktak.

A civil (polgári) posta a *bécsi cenzúra* alá tartozott. Tábori postát csak kivételes esetben cenzúráztak (ezeket a küldő alakulata cenzúrázta).

A *dunai flotta* az utolsó időszakban főleg a folyamatos visszavonulást segítette, sebesültek és lőszer szállítására, va-

8. ábra Csempészlevél Budapest VII. kerületből – valószínűleg dunai hajóval – a bécsi Főpostán helyi bérmentesítéssel (III. Bécsi Kisegítő kiadás) feladva 54. VI. 27-én

lamint aknamentesítésre vették igénybe. A hajók többségét – így például a *Berettyót* – a szövetségesek elsüllyesztették, vagy később elkobozták azokat. Sok hajó a háború vége felé a feltételezetten amerikai megszállás alá kerülő régióba húzódott, ebből adódóan a legtöbb postai küldemény Linz körzetéből származik. A hajósok postája az összeomlás előtti időszakból igen ritka, mivel csak kivételes esetekben volt rá lehetőség. A küldemények gyakran fedőjelzéssel, vagy más egységek tábori postaszámával kerültek továbbításra.

Diplomatapostát és *hivatalos államközi postát* futárok szállítottak, ezért ilyenek alig fordulnak elő.

A délnyugat-magyarországi muraszombati területrészről – amely 1945 tavaszán Jugoszláviához került – szintén nem ismerek postatörténeti dokumentumokat.

Postaforgalom Magyarország és Ausztria között a háború befejezése után

4/a: Csempészposta futárral – mindkét irányban
4/b: Civil posta Magyarország–Ausztria között
5. Magyar tábori posta Ausztriában
6. Hivatalos, futár- és diplomataposta
7. Hadifogoly-, menekült- (áttelepítettek), deportált- és vöröskereszt-posta

A háború megszakította a levelező felek közötti érintkezést, ezért mindenki azon igyekezett, hogy azt helyreállítsa. Ezért előzi meg a *csempészposta* a hivatalos postaforgalom megindulását. Az osztrákok számára a külföldi levelezés *Magyarország felé csak a szövetségesek bécsi cenzúrájának 1946. január 2. utáni* létrehozását követően vált lehetségessé. Magyarországon a civil lakosság Ausztriába 1945. november 20. után adhatott postára leveleket. Ezeken ugyan a cenzúra nyomai nem lelhetők fel, de ezeknek a küldeményeknek is meg kellett várniuk a bécsi cenzúra létesítését, vagyis csak 1946 januárja után lettek kézbesítve.

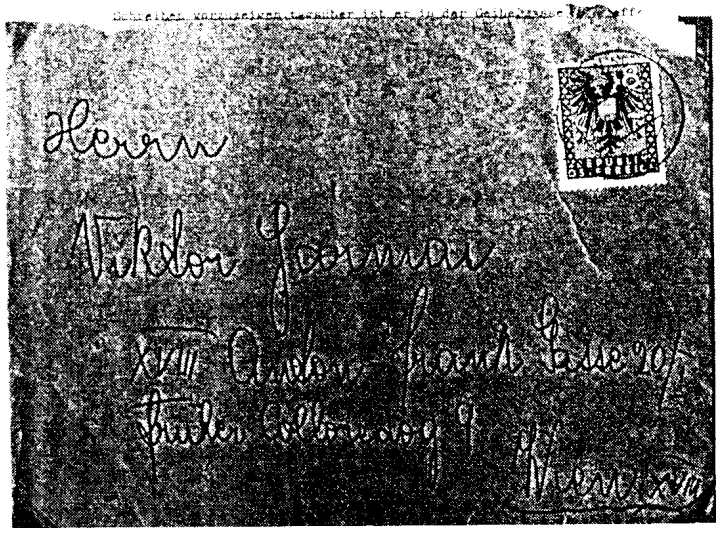
Kivételképpen egy sor postai küldeményt találtam, melyek Linz körzetéből magyar hajós legénységtől származnak, és amelyeken a cenzúra jelei nem láthatók. Hogy futárpostáról van-e szó, amely a cenzúrát megkerülte, eleddig nem volt bizonyítható.

A *magyar csapatok* tábori postája – 1945. április 11. és május 13. között megszállási feladatokat vettek át a szovjet csapatoktól Burgenland déli részén Kirchfidisch és Deutsch Ehrensdorf között, továbbá Alsó-Ausztriában Edlitz/Winzendorf körzetében – nem ismert. *(Magyarországon igen. – A szerk.)*

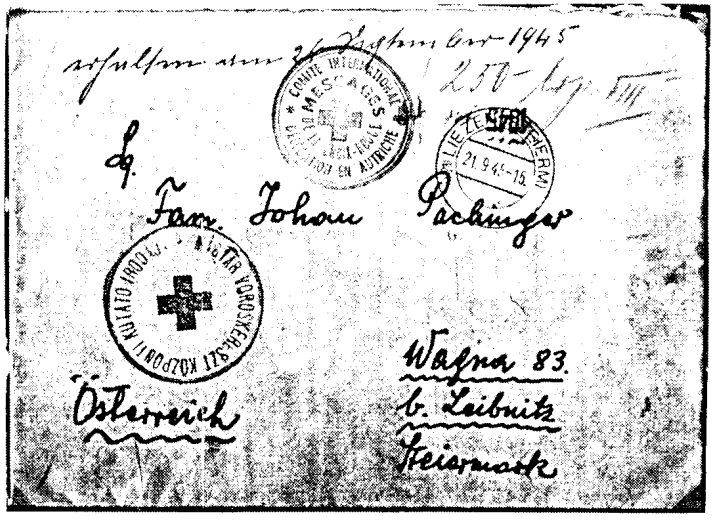
A *diplomatapostát* a háború előttihez hasonlóan továbbították.

A *hadifogolyposta* sok fajtája ismert: csempészposta szovjet partizántáborokból, szórványosan hivatalos osztrák táborokból – gyakran a Vöröskereszten keresztül.

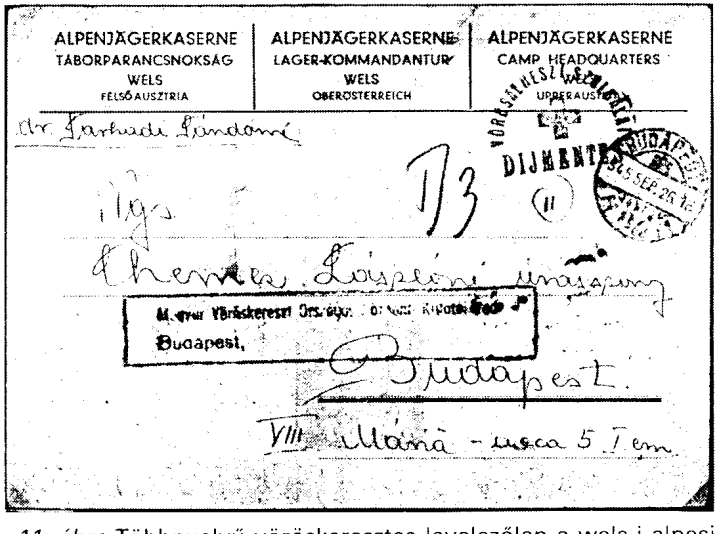
A legtöbb tábor a háborúvég helyzetének megfelelően a déli Felső-Ausztriában volt. A hadifoglyok széles körén kívül sok olyan menekült akadt, akik kapcsolatot kerestek hozzá-

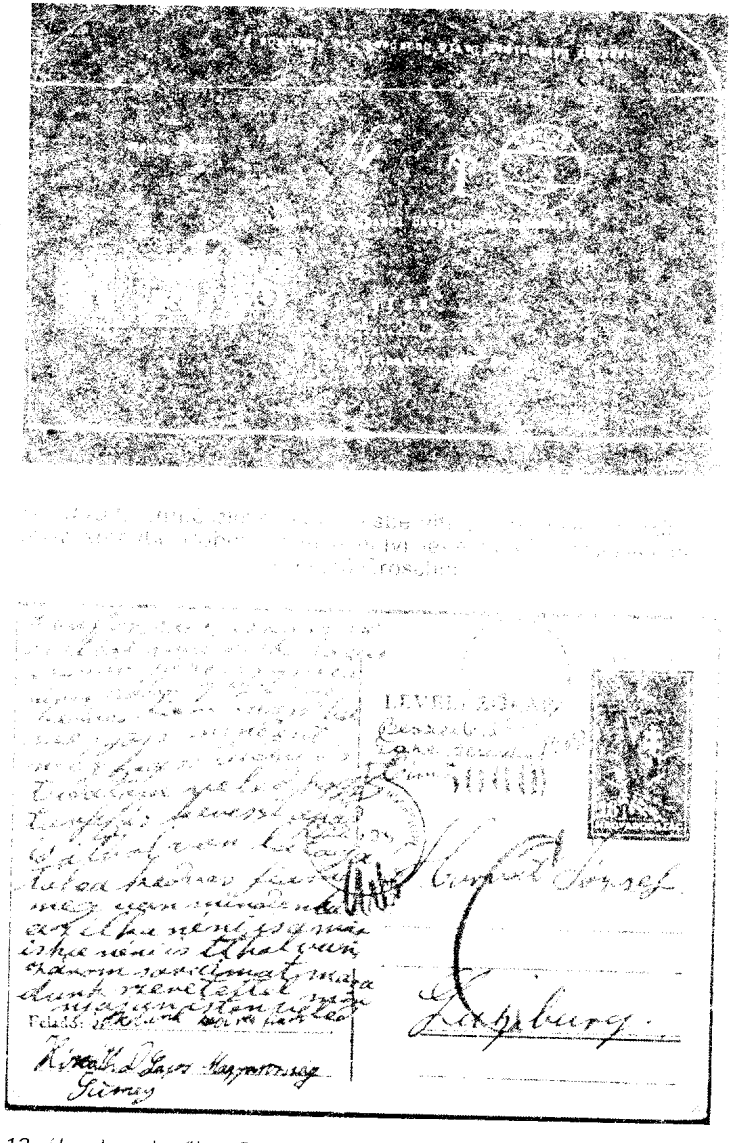
9. ábra Futárral küldött levél Budapestről, Bécs 56-os hivatalában feladva (1945. augusztus)

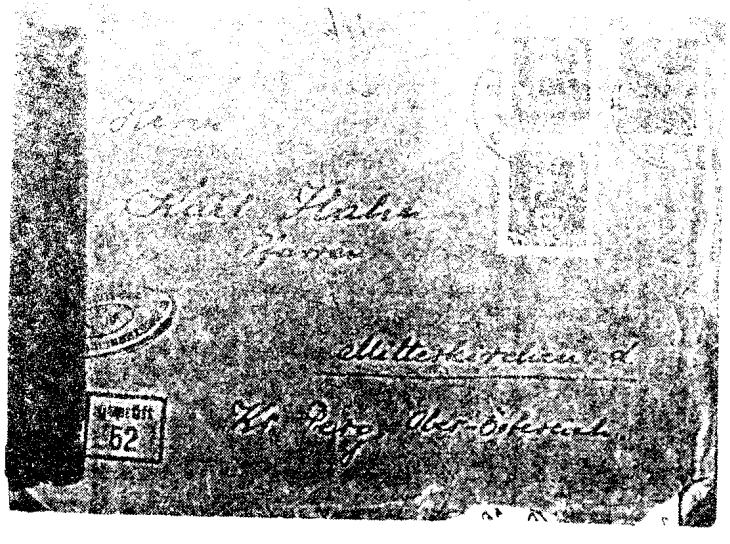
10. ábra Vöröskeresztes levél Budapestről az ausztriai delegációnak, Liezenben Wagnára feladva

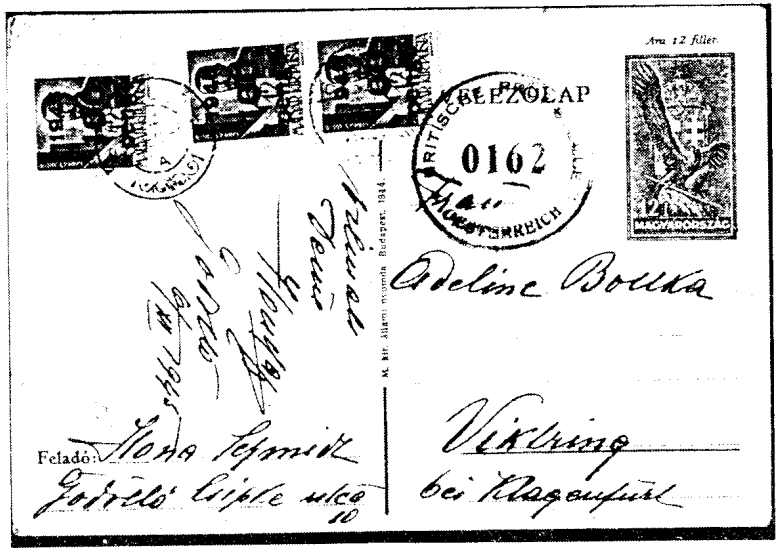
11. ábra Többnyelvű vöröskeresztes levelezőlap a wels-i alpesi vadász laktanyából 1945. május 30-án feladva. Budapestre szeptember 26-án érkezett

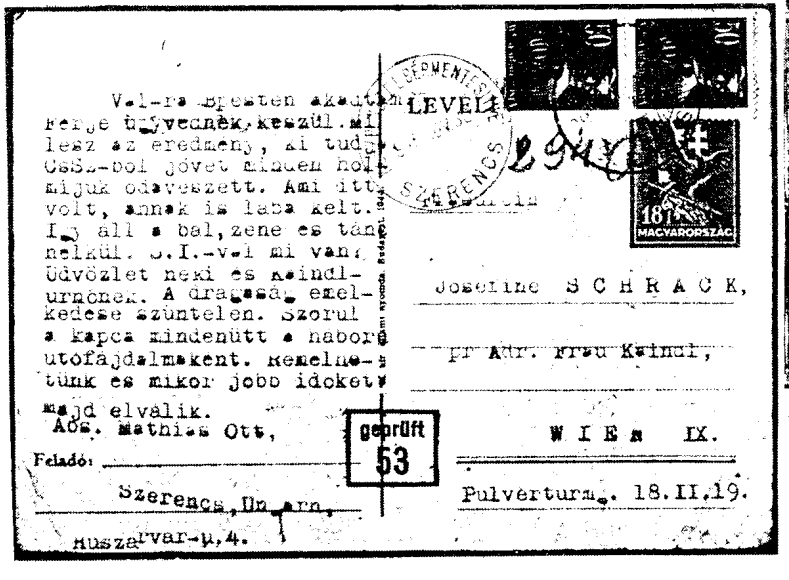

13. ábra Levelezőlap Sümegről (1945. nov. 19.) amerikai cenzúrabélyegzéssel (Linzből)

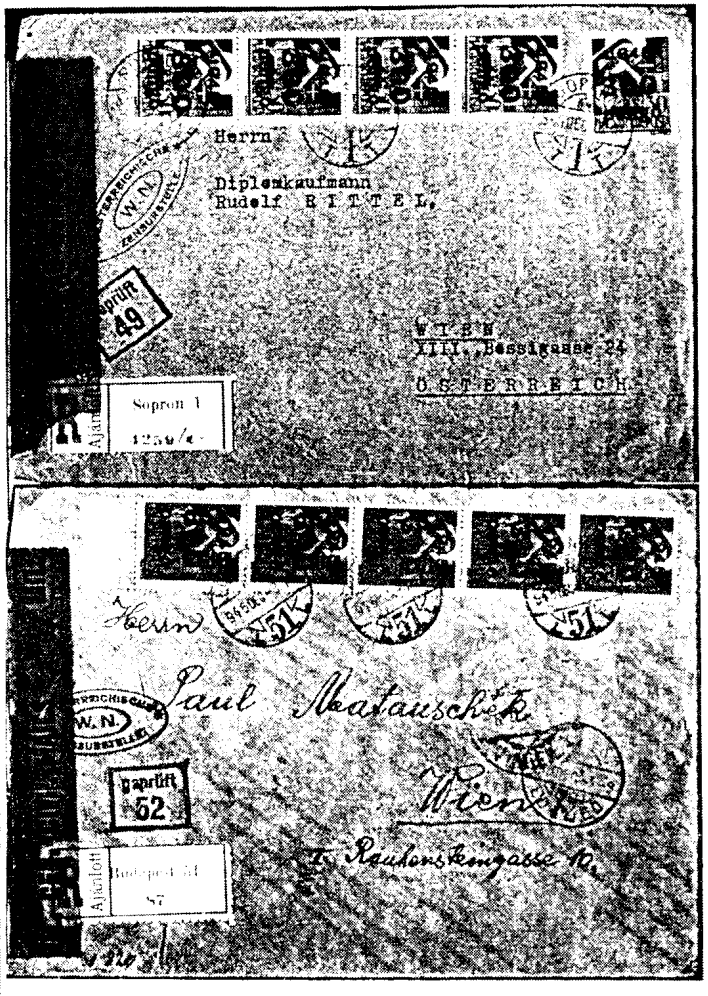

14. ábra Magánlevél Szegedről a szovjetek által elfoglalt osztrák területre. A tartalom minden történelemkönyvnél hitelesebben beszél...

15. ábra Cenzúrázott levelezőlapok 1945 végéről Viktringbe és Bécsbe

16. ábra Ajánlott levelek Bécsbe 1945 végétől, amerikai cenzúraszalaggal

tartozóikkal. Egy részük arra törekedett, hogy mihamarabb visszakerüljön hazájába, más részük politikai vagy világnézeti okokból Ausztriában szándékozott maradni, vagy kivándorolni.

Az ún. DPs-esektől (Displanced Persons) származó posta igen ritka, mivel nem akarták hozzátartozóikat bajba sodorni.

A fentieket jól tükröző dokumentumokból válogattam ki néhány példányt mondanivalóm illusztrálására.

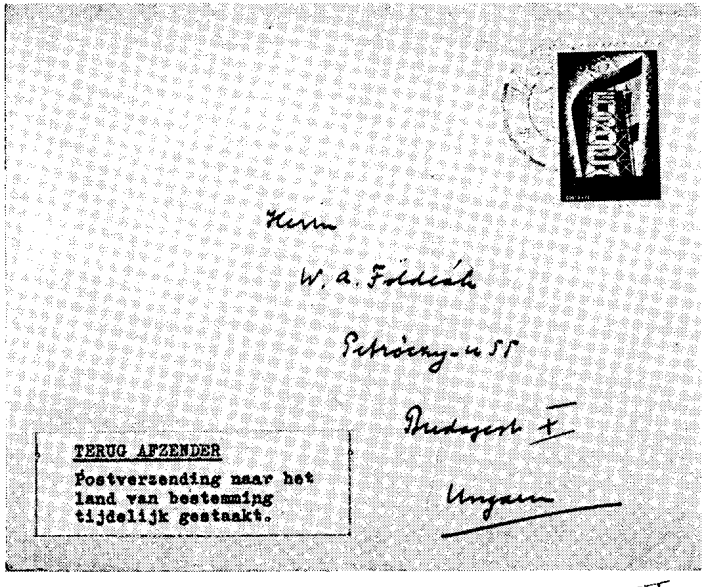
Ezerkilenszáznegyvenöt ... egy esztendő, sok érdekes, szenvedésekkel terhelt és számos felderítetlen részlettel. A szerző minden erre az időszakra vonatkozó információt ezért köszönettel vesz (F. H. Sturzeis, Beckmanngasse 32/15, 1140 Wien).

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK

1956 végének postaforgalma

A modern filatéliai kutatásban 1956 csak a Sopronban felülnyomott bélyegek révén kap fokozottabb figyelmet. Rovatunkban most egy 1956 novemberében Budapestre küldött holland borítékot mutatunk be, amelyet a holland posta az alábbi szöveggel küldött vissza a feladónak: „A posta továbbítása nevezett országba bizonyos ideig akadályozva van." Célunk, hogy ráirányítsuk a figyelmet azokra a postatörténeti kutatási lehetőségekre, amelyeket ezek a hetek, hónapok kínálnak külföld-belföld, belföld-külföld, belföld-belföld vonatkozásokban. Várjuk olvasóink észrevételeit és közléseit egy-egy érdekesebb küldemény sorsáról.

V. G.

Nagyvárad 1945

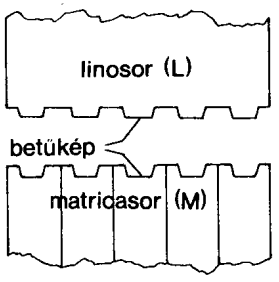
HOZZÁSZÓLÁS A PHILATELICA 88/2 SZÁMÁBAN MEGJELENT ÍRÁSHOZ

A Philatelica 88/2 számában Voloncs Gábor hosszabb írást publikált a mind inkább előtérbe kerülő helyi bélyegkiadások egyikéről, az 1945-ös nagyváradi első kiadásról. A bevezetőben vázolt történelmi előzmények viszonylag röviden szerepelnek, de az újabb adatok, hozzáférhetővé váló forrásmunkák segítségével bárki érdeklődésének megfelelő mélységben tanulmányozhatja azokat. E hozzászólás keretén belül ezért erről nem kívánok bővebben írni. Ami azonban a bélyegek készítési módját illeti, abban az írás „nyomdatechnikai szempontból való tanulmányozás"-ra hivatkozva téves megállapításokat tartalmaz. A cikk ilyen vonatkozású következtetései cáfolhatók, és a nyomdatechnikában nem járatos kutató vizsgálódási eredményének látszik. Az ilyen jellegű bélyegkiadások jobb megismeréséhez hozzátartozik a nyomóeszközök készítési módjának rekonstruálása. Ehhez elengedhetetlenek alapvető nyomdatechnikai ismeretek, amelyeket azonban a szerző figyelmen kívül hagyott. Hozzászólásomban ilyen ismeretek magyarázatával adom közre azokat a kutatási eredményeket, amelyekre e bélyegek vizsgálatakor az utóbbi években jutottam.

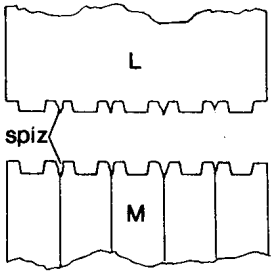
Magasnyomóforma készítése többféle módszerrel lehetséges. A nagyváradi I. kiadás esetében a felülnyomáshoz szövegszedésre volt szükség. Ez az akkori viszonyok közt három módszerrel volt előállítható: kézi, monó- vagy linószedéssel. Kézi szedés esetén a szöveget különálló betűkből kézzel állítják össze. (Mindhárom eljáráshoz hasonló összetételű betűfém-ötvözetet használnak, de az egyes alkotó fémek százalékos megoszlása erősen eltér. Ennek a következménye, hogy a különböző szedések eltérő módon viselkednek. A linószedés például sokkal gyorsabban kopik.) A *kézi szedéshez* használt betűk kopásállóbbak, keményebbek, tartósabbak. Készítési technikájuk olyan, hogy az új betűk betűképe igen szép, tiszta. A *monószedés* gépi szedés. Ekkor olyan szedőgéppel történik a szedés, amelyben egy ún. matricakeret van. E matricakeret 11,9 mm magasságú, 6,08 mm négyzet alapú bronz anyagú matricákat tartalmaz, 225, 255, vagy 272 darabot, mérettől függően. A szövegelőállítás menete a következő: a szedő a gép billentyűzetén (tasztaturáján) leüti a megfelelő betűt. Ekkor egy bonyolult szerkezet a matricakeretet a megfelelő állásba tolja, és a gép kiönti a betűt. Ez a folyamat a szedés alatt többször ismétlődve egy különálló betűkből álló szedést eredményez. A gép minden betűt közvetlenül az öntés után megszabadít a felesleges sorjáktól. Az ilyen szedésről készített nyomat is szép, tiszta. Számunkra jelen esetben a harmadik szedési mód az érdekes. Ekkor ugyancsak szedőgépet használunk. A linószedőgép azonban matricákat szed sorba, majd a teljes sort egy menetben önti ki *(1. ábra)*. Vagyis az ilyen szedés nem különálló betűkből, hanem sorokból áll. A linószedéshez olyan ötvözetet használnak, amelynek jók a folyási tulajdonságai (hogy öntéskor ne szilárduljon meg túl hamar), alacsony az olvadáspontja. Éppen ezek miatt a linószedés kopásállósága rosszabb.

A linószedésnek van néhány, számunkra is igen fontos ismérve. A legfeltűnőbb az ún. „spiz" (a német *Spiess* szóból). A szedett szöveg – esetünkben a „pengő" szó – egyes betűi között számos helyen kis függőleges vonalkák, pontok látszanak. Ennek oka az, hogy a sokszor használt, rézből készült linómatricák széle az állandó mechanikai és hőhatás következtében kopik, töredezik. Mivel a matricák szélei közti rés egy idő után olyan mélységűvé válik, hogy oda öntéskor a betűfém befolyva nyomóelemmagasságú lesz *(2. ábra)*, nyomtatáskor befestékeződik és kinyomódik, a papíron nyomot hagy. Tehát csakúgy, mint a betűk, nyomóelemként viselkedik *(3. ábra)*. Ez pedig kizárólag a linószedésre jellemző.

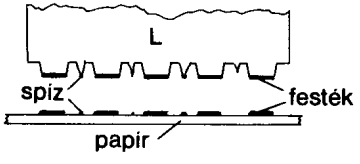
Linószedésnél a maximális kiszedhető sorhosszúság az akkori gépeken 28 ciceró, azaz kb. 127 mm volt. Ez nem tette lehetővé ötnél több bélyegképnyi szedés egyszerre történő elkészítését. Többszöri öntéssel viszont megoldható a szükséges számú sor előállítása. Erről a matricasorról korlátlan számú linósor önthető. Ha azonban a matricák közt hibás is van, akkor a hiba minden sorban azonos helyen ismétlődni fog. A IV. és IX. oszlopban előforduló hibának ez az oka (kiszögelés az „n" jobb szárán a talp fölött). Vagyis az eddigiek alapján egyértelmű, hogy a „pengő" linószedéssel készült. Ugyanígy az évszám is, amelynek érdekessége az „1" és „9" szám távolsága, ami ugyancsak a linószedésre utal. Az évszámoknál a spiz hiányának a magyarázata az, hogy a számok matricáit mindig kevesebbet használják szövegszedésnél, ezért azok kevésbé kopnak. Ennél a bélyegkiadásoknál a nyomóforma tömöntéssel való előállítása értelmetlen, hisz nincs olyan nyomdász, aki tömöntvény-sorokat készít (1945 – pengő, ill. 1945 – fillér), hogy azokat azután szétfűrészelje vagy megfúrja, hogy az értékszámokat behelyezhesse. Az is nyilvánvaló, hogy

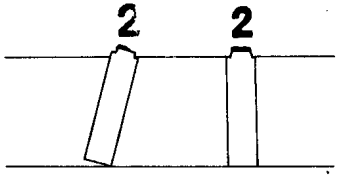
1. ábra: Jó matricasor és arról öntött linósor metszete

2. ábra: Kopott matricasor és arról öntött spízes linósor metszete

3. ábra: Spízes linósor és azzal készült nyomat metszete

4. ábra: Megdőlt, illetve egyenesen álló betű (szám) metszete, fölötte a róla készült nyomat képe

Megjegyzés: Az ábrák a könnyebb érthetőség kedvéért leegyszerűsítettek, csak a lényeget szemléltetik. Bonyolultabb teljesebb képek más nyomdaipari könyvekben megtalálhatók.

az értékszámoknak sincs semmi közük a tömöntéshez. Az ugyanis nem fordulhat elő, hogy egy-egy betű, szám a tömöntött nyomóformánál megdőljön és az egyik széle erősebben, a másik gyengébben nyomódjon ki *(4. ábra)*. Az sem történhet meg, hogy egyes értékszámok erősebben nyomódjanak a papírba. Ilyen például a 2 pengős szedés 11., 52., 61., 95. és 90. ívhelye. Tehát a számok sem tömöntéssel készültek, hanem azokat külön rakták a szedésbe. A tömöntés eljárás gyorsasága sem elfogadható érv, hiszen ha már van – és amint láttuk, a szóbanforgó nyomdában volt – linószedőgép, akkor az a gyorsabb, minthogy tömöntéshez a másolókartont legalább 24 órán át még áztatni is kell. A linószedés pedig egyszerűbb, mert nem kell minden egyes névértékhez külön új tömöntvényeket készíteni, hanem csupán mutációra van szükség, azaz a szedésben csak néhány betűt (itt az értékszámokat) kell kicserélni. Ez pedig összehasonlíthatatlanul egyszerűbb és gyorsabb, mint tömöntéssel bajlódni.

A „p" és „g" betűk talpának oszlopon belüli azonos hiánya sem a tömöntésnek az ismérve, hanem annak, hogy a kész linósorokat a nyomóforma összeállításakor a bélyegképek távolságainak beállítása céljából gyalulták. Az ilyen nagy betűfokozatú (betűnagyságú) soroknál igen gyakori, hogy a lelógó betűkbe belevágnak. Ugyancsak a tömöntés ellen szól, hogy az említett írásban foglaltakkal ellentétben az egyes oszlopokon belül a betűtalpvastagságok nem egyeznek meg mindenhol. Erre a legszebb példa a 44. ívhely, ahol is a „p" talpa az oszlopon belüli 0,1 – 0,15 mm-rel szemben 0,35 mm vastag. Ilyen jelentős különbség tömöntvények közt nem keletkezhet. Azonban minden sor első „p" és utolsó „g" betűjének talpához vonalzót illesztve nyilvánvalóvá válik a soronkénti gyalulás ténye. A fent említett ívhely eltérésére pedig csak egy magyarázat kínálkozik: egy valószínűleg hibás öntésű (ez nem ritka hiba linószedésnél) „pengő" szót kicseréltek. Ez a linószedésnél, ahogy az az eddigiekből is jól látható, igen egyszerű művelet. A méretellenőrzések is ezt támasztják alá.

Ismét csak a tömöntés ellen szól az a tény, hogy annak anyaga olyan ötvözet, amely rendkívül könnyen folyik, így a megfelelő minőségben gyakorlatilag forraszthatatlan. Valamint még egy tény: ilyen pontossággal (0,05 mm tűrés) ilyen feltételezett mennyiségű (60 darab) tömöntvény nem állítható össze.

További tévedés, hogy a „nyomólemezbe helyezett értékszámokat aláegyengették". Egyengetést nem a betűk alá tesznek, hanem a nyomólap borítása alá, és az ilyen egyengetésnek nem szokása a meglazulás.

Az ívhelyismertető jelekről írottak sajnos ugyancsak számos hibát tartalmaznak, nem létező hibák szerepelnek, vagy éppen létezők nem lettek feltüntetve. Ezt bárki, akinek akár csak egy nagyobb tömbje van, könnyen ellenőrizheti.

A típusok keletkezése nyilvánvalóan bélyeggyűjtői érdekeket szolgált. Mint az eddigiekből tudjuk, a nyomóeszközök készítési menete lehetővé tette a korlátlan számú évszám- és pénzmegjelölés előállítását. A világos (vékony) betűkből szedett „pengő" szó létrejötte tehát nem magyarázható betűhiánnyal. Az értékszám típusok azonban – lévén szó egyes betűkről – magyarázhatók lennének ezzel. De vajon az összes értékszámból csupán 90 darab azonos típusú lett volna a nyomdában? Ez teljesen valószínűtlen, vagyis biztos, hogy ez a típus is filatelista kezek műve.

Összefoglalásként megállapítható:

- a nyomóeszközök előállítási módja szedés, mégpedig kézi és linószedés kombinációja;
- a bélyegképen belüli erősebb-halványabb nyomás oka nem az

egyengetés elégtelensége, hanem a rosszul kizárt magasnyomóforma sajátossága, betűdőlés következménye;
- sem az oszlop-, sem az ívhelyismertető jelek leírása nem elég alapos, több hibát tartalmaz, pontatlan;
- a „p" és „g" betűk talpának sérülése nem a tömöntésre utal, hanem a sorok gyalulását bizonyítja.

A fentiekkel kívántam hozzájárulni e nehéz terület nyitott kérdéseinek megválaszolásához. Kérem a tisztelt gyűjtőtársakat, hogy további kutatások elősegítése érdekében észrevételeiket, adataikat szíveskedjenek elküldeni címemre (Bp. 1146 Thököly út 61.).

Végezetül köszönetet mondok Naszályi Gábornak (KMF Nyomdaipari Tanszék) a segítségéért, amellyel hozzájárult a fenti cikk megírásához.

Derecskei Attila
nyomdaipari üzemmérnök

A cikk szerzőjének válasza

Derecskei Attila nyomdaipari üzemmérnök, Naszályi Gábor szakmai segítségével fémjelzett hozzászólását az 1945-ös nagyváradi helyi kiadású felülnyomott bélyegek c. tanulmányomhoz a Philatelica szerkesztői véleményezésre eljuttatták hozzám.

A felülnyomás nyomóeszközének előállítására vonatkozó megállapításukat – hogy azt nem tömöntéssel, hanem linószedéssel készítették – a cikk szakmai leírása alapján el kell fogadnom, annál is inkább, mivel magam nem lévén nyomdai szakember, vizsgálódásaim eredményét elsősorban mint filatelista írtam le. Örömmel veszem a szakszerű helyreigazítást és azt, hogy nyomdaipari szakemberek is bekapcsolódnak és segítséget nyújtanak egy filatelistákat érdeklő probléma végleges megoldásába.

Tanulmányom lényegi része filatelista szempontból maga a felülnyomott bélyegív. Itt megoldottnak tekinthető a másolt ötös csíkok összerakása folytán létrejött páros oszlopismertetők léte, melyen lényegileg nem változtat az, hogy a nyomóeszközök másolását milyen eljárással készítették. Az oszlop és ívhelyismertető jelek általam történt ismertetése nagyobb mennyiségű ív és ívrészlet (azonos és különböző címletű) összehasonlító tanulmányozásának az eredménye. Az ismertetésnél nem tértem ki teljes részletességgel az egyes ívhelyeken előforduló apró hibákra, hiányokra, csak a legszembetűnőbb, többnyire észlelhető jellegzetességeket rögzítettem. Ennek fő oka az, hogy a helyi és az ún. megszállási kiadások felülnyomott bélyegeit megjelenésük óta, sőt napjainkban is lelkiismeretlen nyerészkedők hamisítják. Derecskei Attila, mint írja a területtel hosszabb ideje foglalkozik, tudnia kell, hogy egy teljes részletekbe menő ismertetés a gyűjtők szempontjából milyen veszélyekkel járna.

Néhány gondolatot szeretnék még hozzátenni azoknak, akik megpróbálkoznak a gyűjteményükben levő pengős értékek azonosításával. Mindenekelőtt egy 8–10-szeres nagyítóval és több azonos, vagy különböző pengős címletű bélyeggel kell rendelkezniük. Ez utóbbi azért lényeges, mert először a felülnyomással kell megismerkedni azok összehasonlítása folytán. Így bizonyos tapasztalatokra tehetünk szert, főként az oszlopismertető jelek megtalálásában. Itt nélkülözhetetlen a mérőnagyító (Messlupe). Sajnos a két leggyakrabban előforduló 1 P/18 f és a 2 P/10 f, valamint a ritka 5 P/24 f esetében (de ide sorolható a 2 P/2 f-es pótbélyeg is), mint a korábbiakban említettem, túlfestékezettségük miatt az azonosítás nehéz és nagy gyakorlatot kíván (néhány esetben teljesen sikertelen). Itt még hozzá kell tennem, hogy a fenti címleteknél a túlfestékezettség akár tized milliméterekkel is megnövelheti a betűk és számok méreteit. Ezt ebben az esetben figyelembe kell venni az oszlopismertetők megállapításánál is.

A nagyváradi I. kiadás történetével valóban röviden foglalkoztam. Ennek oka az, hogy konkrét dokumentumokat csak kis számban publikáltak. Ezek forráshelyeit a jegyzetekben közlöm. Örömmel vennék a gyűjtők, ha eddig ismeretlen adatok, dokumentumok a továbbiakban is napvilágra kerülnének e lap hasábjain. Ezért kérjük, hogy aki hozzá tud járulni ismereteink bővítéséhez, legyen segítségünkre.

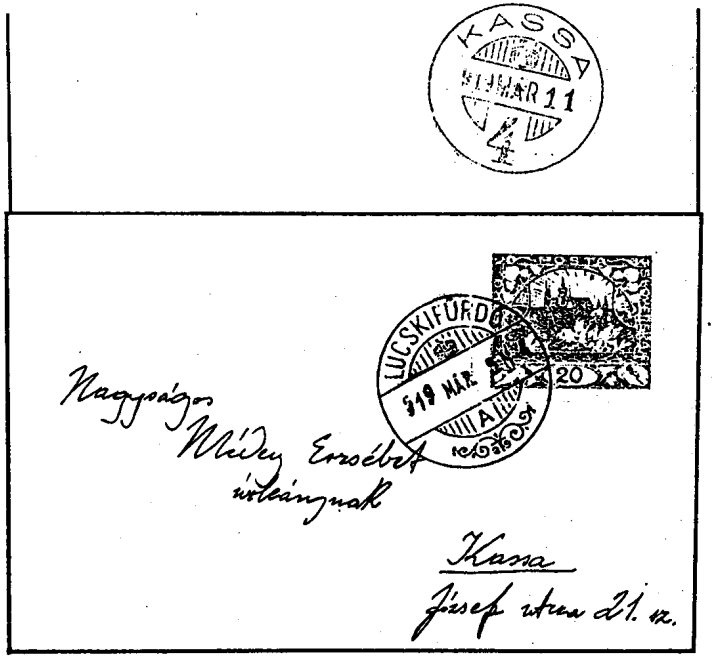
Voloncs Gábor

A SZERK. MEGJEGYZÉSE:

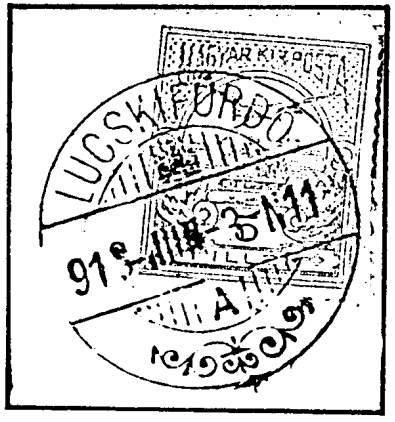
Itt ragadjuk meg az alkalmat, hogy olvasóinktól elnézést kérjünk a 88/2 szám 36–39. oldalán lévő felcserélt ábrákért, ill. ábraszövegekért (a 36. oldalon lévő ábrához a 39. oldalon lévő szöveg tartozik, a 38. oldal ábrájához pedig a 37. oldalon közölt magyarázat).

Modern bélyegzéshamisítványok

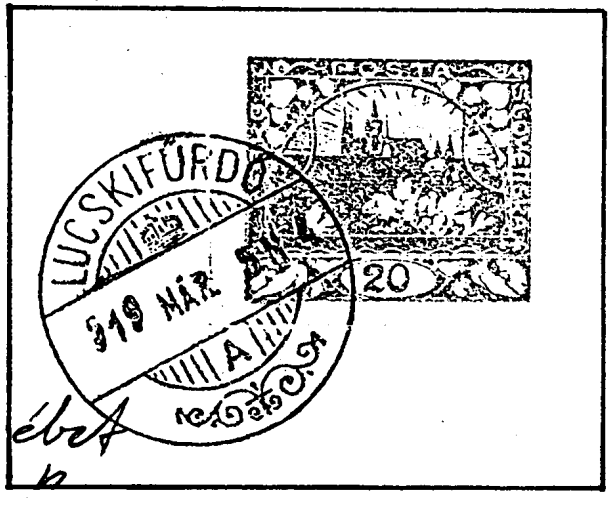
A levelek gyűjtésének elterjedésével – amint az várható volt – a bélyeghamisítók kiterjesztették működésüket erre a területre is. Klasszikus leveleket ugyan már egy évszázada hamisítanak, de a modern levél új terület számukra. Először az 1945–46-os inflációs levélhamisítványok jelentek meg a piacon. Miután erre már felfigyelt a gyűjtőtársadalom, elkezdtek a külföldi levelekkel is kísérletezni. Néhány hónapja tűntek fel a szlovák és csehszlovák levelek. Legújabb szerzeményeimből szeretnék két ilyen darabot bemutatni. Az egyik egy kisméretű levélboríték, levéllel. Lucskifürdőn adták fel, 20 filléres Hradzsin bélyeggel bérmentesítve, LUCSKIFÜRDŐ bélyegzéssel. (A helyes bérmentesítésre már ügyelnek a hamisítók.) A levélen hátul betűjel nélküli *Kassa 4* érkezési bélyegzés van. Mindkét bélyegzés hamis. Az eltéréseket az alábbi táblázat mutatja:

Eredeti bélyegző	*Hamis bélyegző*
átmérő: 29 mm	átmérő: 28.5 mm
betűmagasság: 3.3 mm	betűmagasság: 3.0 mm
Lucskifürdő betűi közötti rajzbeli eltérések	
L betű alsó talpa: 1.0 mm C betű két vége közötti távolság: 1 mm S betű átkötő ívelése arányos K betű alsó és felső ferde szára az egyenestől távolabb kapcsolódik F betű felső vízszintes szára: 1.5 mm	L betű alsó talpa: 1.4 mm C betű közötti távolság: 1.7 mm S betű átkötő ívelése nyújtott K betű alsó és felső ferde szára az egyenesbe közvetlenül kapcsolódik F betű felső vízszintes szára: 1.3 mm
A korona keresztjének dőlésszöge: 72° A korona és a harántpánt vonala közötti távolság: 0.4 mm	A korona keresztjének dőlésszöge: 45° A korona és a harántpánt vonala közötti távolság: 0.2 mm
A harántpánt közötti év, hó, nap, napszak párhuzamos a vonalakkal. Szám és betűméret: 3.4 mm A MÁR. szó betűméretei: M:3.4 mm ÁR: 2.7 mm A harántpánt alsó vonala az A betű fölött 4 mm hosszan megszakad.	A harántpánt közötti év, hó, nap, napszak egyhén ferde. Szám és betűméret: 2.8 mm A MÁR. szó betűméretei azonosak: 2.8 mm A harántpánt alsó vonala ép

Ezenkívül még egyéb apró eltérések tapasztalhatók a két bélyegző között, így az alsó díszítményben, a belső körívek-nek a harántpánthoz való viszonyában, a vonalkázás méreteiben stb.

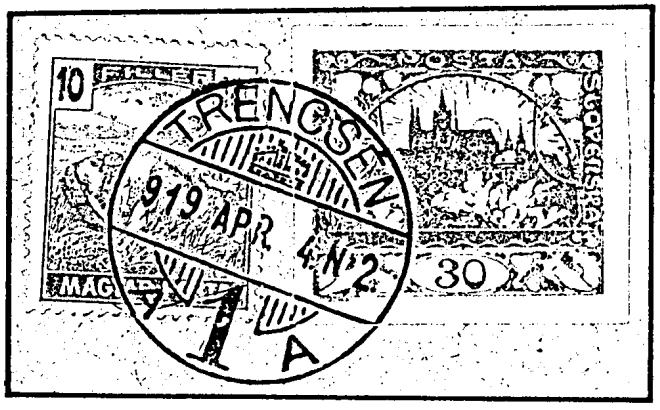
A levélhamisítvány hátoldalán látható érkezési bélyegző (Kassa 4. sz. hivatalának J típusú, B1 rendszerű, koronás vonalkázott kétpántos körbélyegzője) szintén hamisítvány. A bélyegző színe szürke, feltehetően tus vizes hígításával készíthették a festéket. Ugyanígy a hamis *Lucskifürdő* bélyegzés színe sem hasonlít a korabeli postai bélyegzőfestékek színéhez.

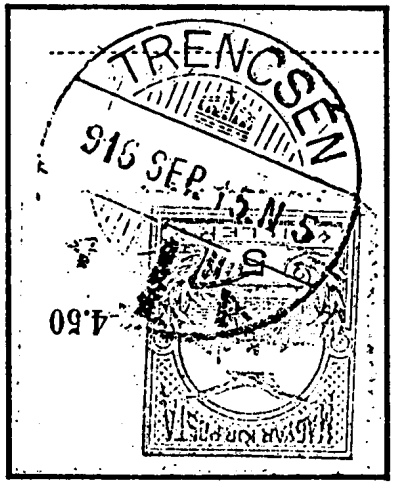
Eredeti bélyegző	*Hamis bélyegző*
átmérő: 29.5 mm	átmérő: 29.0 mm
KASSA betűi közötti rajzbeli eltérések	
a K betű függőleges szára a betű többi részének arányában nem derékszögű, jobbra ferdül	a K betű függőleges szára derékszögű
a második S betű felső ívelése megtörik, részben egyenes	a második S betű arányosan ívelt
a korona keresztjének dőlésszöge: 37°	a korona keresztjének dőlésszöge: 45°
év, hó, napjelzés magassága: 4.0 mm	év, hó, napjelzés magassága: 3.5 mm
a hivatal számát jelölő 4-es vízszintes talpa 4.00 mm, mindkét végén hegyesen végződik	a hivatal számát jelölő 4-es vízszintes talpa 3.3 mm, mindkét végén egyenesen végződik

A másik hamisítvány egy kivágáson 10 filléres Magyar Posta 30 filléres Hradzsinnal, *Trencsén 1 A* bélyegzéssel. Ez a bélyegzés is hamis. Az összehasonlításnál itt is több eltérést találunk; ezeket is táblázatosan foglaljuk össze:

Eredeti bélyegző	*Hamis bélyegző*
bélyegző átm.: 29.00 mm	bályegző átm.: 27.5 mm
betűméret: 3.2 mm	betűméret: 3.0 mm (T betű: 2.6 mm)
Trencsén betűi közötti rajzbeli eltérések	
R betű felső hurka: normális S betű arányai: egységesek A betűk és a felső körív közötti távolság: egységesen 1.0 mm	R betű felső hurka: kesk. S betű aránya: a felső hurokrész kisebb A betűk és a felső körív közötti távolság: változó, 0.2–0.8 mm
A korona keresztjének dőlésszöge: 72° A korona alsó záróvonala közötti díszítés: apró vonalkák	A korona keresztjének dőlésszöge: 45° A korona alsó záróvonala közötti díszítés: rendezetlen pontok
A hivatal számát jelölő 1-es vízszintes talpa: 5.2 mm	A hivatal számát jelölő 1-es szám vízszintes talpa: 4.0 mm

Ha összehasonlítjuk a hamis és valódi bélyegzéseket, csak első ránézésre hasonlóak. Az alapos vizsgálat azonban leleplezi a hamisítványt. Nem kell más hozzá, mint néhány támpéldány és *Voloncs Gábor* szakértelme, aki a táblázatokat összeállította. Ezek a hamisítványok nem tökéletességük miatt veszélyesek, hanem relatív olcsó voltuk miatt. Első ránézésre nem gondol az ember hamisítványra. Úgy látszik, hozzá kell szoknunk, hogy minden, ami bélyegzése miatt érdekes, vagy akár egy kicsit is értékesebb, az egyben gyanús is. Ezt a három bélyegzőt valószínűleg több alkalommal is használták a hamisítók, ajánlatos lenne, ha a gyűjtők átnéznék anyagukat. Nem zárható ki, hogy mást is becsaptak már.

Cornides Sándor

INDEX

1 *Mervyn Benford (Great Britain): The "fillér" postal stationery postcards (1900–1911). (Tranlation by: László Gróf)*

The author – a collector and an expert of Hungarian postal stationery – shows on the postal cards after the turn of the century, how it is possible, in addition to the stamp on such stationery, considering further characteristics to investigate, to methodize (based on the colour of the paper, alterations in the inscripts, the cross of the crown, etc.) the stationeries and to ascertain their occurance, further the time of manufacturing and the period of use of the various variations. The study could serve as a model for similart research works.
The "Magyar Philatelic Society" of Great Britain is 25 years old. – Congratulations.

2 *Marcel de Jong (Netherlands): The sheet reconstruction of the 45 fillér value of the 1919 Soviet Republic pictorial issue.*

László Surányi wrote up the sheet reconstruction in Vol. IV of the Magyar Bélyegek Monográfiája. There remained however relatively a lot of blank areas while writing up the 45 fillér value. The author of our article brought to fullness the sheet reconstruction in a classical way, this is communicated in the present article. The position of the 10 types of the stamps are summarized in a separate figure and the characteristics of each type are shown in an enlarged picture, with the relevant text. It is easy to identify the types of the stamps with the help of the present study.

3 *Fritz H. Sturzeis (Austria): Postal relations between Hungary and Austria in 1945.*

The author – well-informed on the end of WW II. and the period following it and author of several studies – deals in his article with the postal relations between Austria and Hungary at the end of WW II and the period following it. He summarizes the most important substance of knowledge in the historical introductory part serving a comprehension in lack of which the postal history of this period is not clear and can not be investigated. The article points out – besides giving a lot of information – the unsolved problems too. The postal historical corellations are to be understood even better by several illustrations. The reader gets a glance into a very interesting period of Austrian postal history on course of this subject matter.
Nagyvárad 1945 – Contribution to the article of *Gábor Voloncs* in No 1988/2 (by *Attila Derecskei)*
– The authors reply
Modern faked cancellations (by *Sándor Cornides)*
Please note
- Interesting postage due shipments from the last century
- Postal service of the end of 1956
- Book review (by *László Hrabál)*

SOMMAIRE

1 *Mervyn Benford: Grande-Bretagne: Émissions de cartes postales des "fillérs" avec valeur imprimées des années 1900–1911 (traduction de László Gróf)*

L'auteur, collectionneur et expert connu des entiers postaux hongrois présente sur base des cartes postales avec valeur imprimée de la période ayant suivi le tournant du siècle, les possibilités d'examen et de classement de ce matériel, non seulement sur l'image du timbre mais également sur les autres caractéristiques qui se présentent (couleur du papier, variétés des inscriptions, croix de la couronne etc) permettant ainsi de préciser la date de leur fabrication et de la mise en circulation.
L'étude peut servir comme exemple dans tous les travaux de recherche de cette catégorie.
La Société philatélique hongroise d'Grande-Bretagne fête son 25ème anniversaire – congratulations.

2 *Marcel de Jong (Hollande): Reconstruction de la feuille du timbre d'une valeur de 45 fillérs (avec effigie) de 1919 de la République des Conseils.*

Dans le IVe tome de la Monographie des Timbres Hongrois Monsieur László Surányi a procédé à la reconstruction de la feuille de l'émission de ces timbres. A l'époque, lors du travail de préparation des recherches sur la vignette de 45 fillérs on se heurtait à beaucoup d'inconnus. L'auteur de cet article a procédé au niveau classique à la reconstruction de la feuille, ce qui est décrit dans ce numéro. La place occupée par dix types de ces timbres sur la feuille est présentée sur un dessin séparé, tandis que ies caractéristiques de chacun des types figurent sur le dessin du timbre agrandi, avec le texte explicatif correspondant. Ainsi à l'aide de cette étude il est très facile de procéder à l'identification du type du timbre.

INHALTSVERZEICHNIS

3 *Fritz H. Sturzeis (Autriche): Relations postales en 1945 entre l'Autriche et la Hongrie.*

L'auteur – parfait connaisseur de l'époque de la fin de la deuxième guerre mondiale et de celle l'ayant suivie – ayant écrit de nombreuses études sur ce thème, s'occupe dans son article des opérations postales entre l'Autriche et la Hongrie vers la fin de la guerre et dans les mois qui l'ont suivie. Dans le préambule historique servant à sa compréhension, il résume les connaissances les plus essentielles, sans lesquelles les éléments de l'histoire postale de L'époque ne pourraient être compréhensibles et examinés. L'article, en plus des nombreuses informations éclaircit les domaines à ce jour inexplorés. Les relations de l'histoire postale deviennent plus compréhensibles encore, grâce à de nombreuses illustrations fort intéressantes. Avec l'étude de ce thème, le lecteur a un aperçu sur une époque intéressante de l'histoire postale autrichienne.
Nagyvárad 1945 – Opinion sur l'article de *Gábor Voloncs* paru dans le numéro 1988/2 *(Attila Derecskei)*
– Réponse de l'auteur
Falsifications des obliterations modernes (Sándor Cornides)
Nous attirons votre attention:
– Envois taxés intéressants du siècle passé
– Trafic postal vers la fin de 1956
– Bibliographie *(László Hrabál)*

1 *Mervyn Benford (Grossbritanien): Die „fillér" Postkarten der Jahre 1900–1911 (Übersetzung von László Gróf)*

Der Author – ein anerkannter Sammler und Sachverständiger der ungarischen Ganzsachen – zeigt an Hand der Postkarten nach der Jahrhundertwende, wie mann die Ganzsachen über das Markenbild hinaus auf Grund anderer Kennzeichen der Herstellung untersuchen, systematisieren kann (Papierfarbe, Änderung der Aufschrift, das Kreuz der Krone, usw.) und ihre Häufigkeit, sowie die Herstellung und den Verkehrszeitpunkt der einzelnen Varianten präzisieren kann. Die Studie kann als Muster für ähnliche Forschungsarbeiten dienen.
Die „Magyar Philatelic Society of Great Britain" ist 25 Jahr alt. – Begrüssungsworte.

2 *Marcel de Jong (Holland): Die Bogenrekonstruktion des 45 fillér Wertes der Räterrepublik Serie mit Porträt.*

In dem Band IV der Magyar Bélyegek Monográfiája hat László Surányi die Bogenrekonstruktion dieser Ausgabe ausgearbeitet. Bei der Bearbeitung des 45 fillér Wertes blieben jedoch relativ viele weise Fläcke. Der Author des Artikels hat die Entfaltung der Bogenrekonstruktion auf Klassischem Stand vollendet, dies wird bekanntgegeben. Die Anordnung im Bogen der 10 Typen der Marken wird in einer separaten Figur zusammengefasst und jedes Kennzeichen der einzelnen Typen ist im vergrösserten Markenbild zu sehen, mit dem entsprechenden Erläuterungstext. Mit Hilfe der Studie ist die Identifizierung der Markentypen recht leicht.

3 *Fritz H. Sturzeis (Österreich): Die Postverbindung zwischen Ungarn und Österreich im Jahre 1945.*

Der Author – Kenner des Endes des zweiten Weltkrieges, bzw. der dies folgenden Epoche und Verfasser von mehrfachen Studien – beschäftigt sich mit der Postverbindung zwischen Österreich und Ungarn am Ende des zweiten Weltkrieges und in den dies folgenden Monaten. Die das Verständnis bezweckende historische Einleitung fasst die wichtigsten Kenntnisse zusammen, ohne die die Posthistorie der Epoche unverständlich und ununtersuchbar ist. Der Artikel weisst nebst der Mitteilung von vielen Informationen auch noch auf die anaufgeklärten Gebiete hin. Die posthistorischen Zusammenhänge werden an Hand von vielen interessanten Illustrationen noch verständlicher gemacht. An Hand des Themas bekommt der Leser einen Einblick in eine recht interessante Epoche der österreichischen Postgeschichte.
Nagyvárad 1945: – Beitrag zum Artikel von *Gábor Voloncs* in der Nr. 1988/2 (von *Attila Derecskei)*
– Antwort des Authors
Moderne Stempelfälschungen (von *Sándor Cornides)*
Bitte beachten Sie
– Interessante Sendungen mit Porto aus dem vorigen Jahrhundert
– Der Postverkehr am Ende von 1956
– Buchbesprechung (von *László Hrabál).*

Ára: 40,– Ft